

**Høringssammenstilling for
Svanemerking av
Tekstilservice**

15. desember 2009

Nordisk Miljømerking

Høringssammenstilling for Svanemerking av Tekstilservice

075/Høringssammenstilling 15. desember 2009

Sammendrag	1
Om høringen	1
Sammenstilling av innkomne høringssvar	1
1 GENERELLE KOMMENTARER:	4
2 DETALJERTE KOMMENTARER:	10
2.1 Hva er en Svanemerket Tekstilservice.....	10
2.2 Hvorfor velge Svanemerking?	10
2.3 Hva kan Svanemerkes?	10
2.4 Hvordan søker man?	10
2.5 Hva kreves for å bli Svanemerket?	10
2.6 Generelle krav	11
2.7 Energi og vann	16
2.8 Vaskekjemikalier	30
2.9 Tekstil	41
2.10 Utslipp, avfall, emballasje og retursystem.....	46
2.11 Kvalitetskontroll av vaskeri	47
2.12 Poengsammenstilling	48
2.13 Miljøledelse inklusive myndighetskrav	51
2.14 Markedsføring.....	52
2.15 Svanemerkets utforming	52
2.16 Etterkontroll	52
2.17 Hvor lenge gjelder lisensen.....	52
2.18 Bilag 1-7.....	52

Bilag 1 Høringsbrev

Sammendrag

Av de som tar aktiv stilling til høringsforslaget er 23 for og 7 mot.

Kommentarene har blant annet rettet seg mot:

- Energi. Både at energikrav er for strengt og favoriserer nyere teknologi fremfor eldre. Og at de er for slappe, og ikke skiller tilstrekkelig mellom gode og dårlige vaskerier.
- Vann og utslipp av klimagasser. Noe av den samme delte kritikken som for energi.
- Kjemikalier - kritikk av at man ber råvareleverandørene til vaskekjemikalienes produsenter, om å deklare sine råvarer.
- Klorkrav for bredt og strengt, bør optimaliseres pr tekstilkategori.
- Ønsker om inndeling i flere tekstilkategorier
- Krav til tekstiler (obligatorisk krav)
- Kartlegging av tekstiltap
- Poengsammenstillingen

Om høringen

Denne høringen gjelder tekstilservice og har blitt gjennomført i perioden 12. mars til 15. mai 2009. I bilag 1 finnes en kopi av det norske høringsbrevet.

Sammenstilling av innkomne hørings svar

Høringsforslaget ble sendt ut 12. mars, med svarfrist 15. mai.

Høringsforslaget er sendt til 414 instanser (56 Finland, 150 Danmark, 120 Norge og 88 Sverige).

Totalt kom det inn 46 svar på høringen. Forslaget støttes av 4 uten nærmere kommentar, og av 19 med kommentar. 7 forkaster forslaget og 16 avstår fra å ta stilling til forslaget som helhet.

I tabellen nedenfor fremgår det hvilke instanser som har svart, og hvordan de stiller seg til forslaget.

Nordisk Miljømerking
Tekstilservice – høringssammenstilling
15. desember 2009

2

Organisasjon/ foretak	Land	Støtter	Støtter, med kommentar	Forkaster med kommen- tar	Avstår fra å ta stilling	Kun kommentar
Arbeidstilsynet	N				x	
Barne og likestillingsdepartem- ent	N				x	
Gran Kommune	N	x				
Industri Energi	N				x	
Konkurransetilsynet	N				x	
Lilleborg Profesjonell	N		x			
Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn	N		x			
Nortekstil	N		x			
Statens Forurensningstilsyn	N		x			
Teknologisk Institutt	N		x			
Vaskeridrift	N					x
Metsäliitto Group and Metsä Tissue	F			x		
European Tissue Symposium (ETS)	F			x		
Sakupe Oy	F	x				
Oy Transmeri Ab	F	x				
Oy Christeys Nordic Ab	F			x		
SYKE	F		x			
Lindström Oy	F		x			
Savonlinnan keskuspesu-la/Sata- Hämeen Pesula	F	x				

Nordisk Miljømerking
Tekstilservice – høringsammenstilling
15. desember 2009

3

Organisasjon/ foretak	Land	Støtter	Støtter, med kommentar	Forkaster med kommentar	Avstår fra å ta stilling	Kun kommentar
Dansk Arbejdsgiverforening	DK				x	
Dansk Renseri Forening	DK			x		
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse	DK				(x)	
Delfin Vask	DK		x			
Novozymes	DK		x			
Økonomi- og Erhvervsministeriet	DK				(x)	
De Forenede Dampvaskerier	DK		x			
Dansk Standard	DK				x	
Forbregerrådet	DK				x	
Ecolab	DK					x
Miljøstyrelsen	DK		x			
Berendsen Textil Service	DK		x			
Fødevareministeriet	DK				(x)	
Kemikalieinspektionen	S					x
Tvätteriförbundet	S		x			
Textilia	S		x			
Arbetsmiljöverket	S				x	
Sveriges kommuner och landsting	S				x	
Energimyndigheten	S				x	
Branschföreningen för industriell och institutionell hygien	S		x			
Tvätt i Stockholm AB	S			X (03)		
Bergvikstvätten AB	S			X(04-05)		
Initial Sverige AB	S		x			
Hr Björkmans Entrémattor AB	S		x			
Modern Tvätt i Malmö AB	S			X(04-05)		
Christeyns	S		x			
Göteborgs Tvätt AB	S		x			

1 GENERELLE KOMMENTARER:

Statens Forurensningstilsyn

Generelt så synes forslaget vel gjennomarbeidet. Det er mange formler og faktorer og de som skal følge opp kravene må ha god kunnskap og forståelse for opplegget. Det er derfor viktig, slik det fremgår av kravene, at de som arbeider på og for virksomheten har opplæring i miljøkravene.

Krav til dokumentasjon av kjemikalier: Det er på flere punkter krav til kjemikalier som brukes. Noen ganger kreves det dokumentasjon fra leverandør, andre ganger er det nok med produktnavn og lisensnummer for svanemerkete vaskekjemikalier. Under P9 oppgis at man får samme poeng om man bruker svane-, blomstmerkede eller bra miljøval vaskemidler. Under avsnitt 4 Tekstil, er det ofte skrevet svane-/blomstmerket produkt. For å forenkle kravene eller tydeliggjøre de ulike merkene bør de helst nevnes som en gruppe. Hvis de ikke kan likestilles bør de ikke kunne gi samme poeng for eksempel under P9.

Textilia:

Allmänt så är dokumentet svårtillgängligt och väldigt svårt att förstå med många formler och krångliga dokumentationskrav.

Kommentar Miljømerking: Som en hjelp til de ulike beregninger (vann, energi etc.) er det utarbeidet et regneark (se www.ecolabel.no).

Vi stiller en rekke krav om stoffer som ikke må inngå i kjemikaliene. Dette er automatisk dekket når produktene er svanemerket. Samtidig har Nordisk Miljømerking adgang til resept og beregning på produkter. Årsaken til den mindre dokumentasjon er, at vi allerede har dokumentasjonen.

P9 er for å motivere til bruk av miljømerkede produkter. Miljømerkede produkter må også leve opptil våre obligatoriske krav.

Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn

Vi er stort sett positive til dokumentet og de endringene som er gjennomført. Det nye poengsystemet er et skritt i riktig retning - meget fornuftig. Men vi har en innvending mht. minimumskravet på 11 poeng. Det virker lavt sett i forhold til kravene som er spesifisert under hvert poengområde. Er dette kontrollert opp mot innsamlet data som er vist i bakgrunnsdokumentet?

Men det kan også være at det blir mer riktig dersom man endrer noen av kravene under hver tekstilkategori, se kommentarer under.

Kommentar Miljømerking: Ja, det er holdt opp i mot innsamlede data og da de obligatoriske krav er vanskelig for mange å oppnå, så ligger poengnivået ikke høyt. Vi har dog på bakgrunn av høringens kommentarer besluttet, å justere litt på poengsystemet.

Vaskeridrift

Bakgrunnsdokumentet er bra med mange referanser. Kriteriene har god oppbygging med obligatoriske krav og poenginnndeling. De vesentligste parameterne er tatt med. Men kravene er for svake på flere punkter. Vi vil påpeke at Svanemerket skal være for de beste, og med de foreslåtte kravene er de absolutt ikke for de beste, men for de fleste.

Kommentar Miljømerking: Vi har innsamlet 2008 data fra 80 forskjellige vaskerier i Norden og satt kravnivået, så det som udgangspunkt kun er de ca 30% miljømessig beste vaskerier, som kan leve opp til kravene. For å følge opp på høringen har vi i tillegg innsamlet oppdaterete 2009 data på en rekke vaskerier (>50) for å vurdere kravnivåene igjen. På baggrunn av dette kan vi se, at vaskerierne gjør løpende forbedringer. På baggrunn av disse data og på baggrunn av de øvrige høringskommentarer har vi besluttet, at lave en omfordeling af energikravnivåene på de forskjellige tekstilkategorier inklusive en mindre stramning samt indføre et obligatorisk CO2-krav, der betyder yderligere stramninger for vaskerier, der benytter brændsler med høj kulstofintensitet som f.eks. fyringsolie.

Teknologisk Institutt

Tror det er praktisk å slå sammen de to kriteriesettene.

Kommentar Miljømerking: Takk for kommentaren.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen har tyvärr inte möjlighet att göra en detaljerad granskning av det nya kriteriedokumentet men vill ändå lämna två smärre kommentarer:

2) Hänvisningarna i kriteriedokumentet är inte uppdaterade med avseende på EU-ländernas nya klassificeringsförordning 1272/2008/EG. Senast den 1 december 2010 måste företagen ha gått över till den nya klassificeringsförordningen när det gäller ämnen och senast den 1 juni 2015 för blandningar. Företagen får dock tillämpa den nya förordningen redan från att den träder i kraft i januari 2009. Se till exempel <http://www.kemi.se/templates/Page.aspx?id=2828> för mer information.

Kommentar Miljømerking:

Vi takker for svaret og har indført reference til CLP-klassifisering og beskrevet, hvordan man forholder sig i overgangsperioden.

Tvätteriförbundet

Vi frågar oss om Svanen har tagit hänsyn till den samverkan som finns mellan tid, temperatur, kemikalier och mekanisk bearbetning. Dessa är de fyra grundstenar som tvätteknik bygger på. Om man minskar på någon av dessa faktorer måste man öka på någon annan för att uppnå en bra kvalitet. Vi önskar oss inte Svanenkriterier som innebär sämre kvalitet på produkten.

Kommentar Miljømerking: Nordisk Miljømerking kjenner til faktorernes påvirkning av vaskekvaliteten. Vi har samlet inn data fra et stort antall vaskerier i Norden. På baggrunn av dette har vi foreslått hva vi betrakter som skarpe men teknologisk

realistiske miljøkrav, som også kan kombineres med høy kvalitet. Høringen har dog gitt anledning til ytterligere stramminger på noen områder, og lempelser på andre.

Textilia:

Den nye fordelingen av kategorier är i princip bra, men det ger vissa problem vi kategoriseringen av militärtvätt som t ex väskor och strumpor.

Kommentar Miljømerking: Vi utvider beskrivelsen av produktgruppene så det tydelig fremgår hvor militærvask skal inngå. Overtøj og tasker vil høre til kategori 1 mens øvrigt militærtøj lægges under kategori 2.

Initial Sverige AB

Man bör ha ett krav om ph värde efter sista sköljen med tanke på vatten förbrukningen. Dålig skölj, mycket tvättmedel, högt ph. Eller på något annat sätt kolla kvaliteten på framför allt kropps nära plagg.

Kommentar Miljømerking: Dette vil typisk være et krav fra den nasjonale kvalitetskontroll som vi krever at vaskeriet gjennomfører. Benytter man ikke den nasjonale bransjeforenings kontrollordning har vi gitt mulighet for å dokumentere kvalitets- og arbeidsmiljøkrav via RAL-GZ 992. I RAL-GZ 992 er der et krav om pH 6-7 i sidste skyl

Metsä Group and Metsä Tissue European Tissue Symposium (ETS)

Combination of previous criteria for laundries and textile roll towel systems is not fulfilling the principles of Swan labelling
We see it very problematic to combine previous criteria for laundries and textile roll towel systems. We understand that laundering of used roll towels is the major environmental impact of their use. Therefore it is important to have criteria on laundry process.

The problem arises from the use of Swan label in marketing communication. The idea of Swan labelling is to compare products and services within the category in question. It is natural and understandable to compare different laundries: those who are granter Swan label and others which are not. Equally easy and logic is to compare Swan labelled hotels to non-labelled ones.

Respectively, Swan labelled roll towel systems should be compared to non-labelled roll towel systems. This however is not the case. In practice Swan labelled roll towel systems are compared to paper hand towels. The problem here is that these systems have separate, totally different criteria. The situation is like comparing laundries to vehicle wash installations. Or would it be relevant to compare swan labelled hotels to swan labelled small houses – despite you can live in both? We think this kind of loose criteria development will destroy the credibility of Swan label.

Kommentar Miljømerking: Ganske riktig er vaskeprosessen meget vesentligt når det gjelder tøyhåndklerull-service. På tross av sammenslåingen av kriteriene, stiller vi

fortsatt krav til netopp vaskeprosessen – både når det gjelder forbruk av vann, energi og kjemikalier. Det er altså tale om en misforståelse.

Tøyhåndklerull-service er en del av vaskeriservice mens papirhåndklær er en del av produktgruppen for tissuepapir/mykpapir. Det er riktig at en del av produktgruppen for mykpapir og en del av produktgruppen for tekstilservice kan oppfylle samme funksjon – nemlig tørring av hender.

Der finnes mange LCA-studier, som ser på forskjellen mellom papirhåndklær og tøyhåndkrudd-service, og like så mange konklusjoner på hva som er miljømessig best. Viktige parametre er bruksmønster, valg av papirtype/papirproduksjon og valg av vaskeri. Vi føler oss overbeviste om, at man ved å velge en svanemerket løsning innen enten papirhåndklær eller tøyhåndkrudd-service, så får man en løsning, som ligger i den gode enden miljømessig.

Metsä Group and Metsä Tissue European Tissue Symposium (ETS)

There are no criteria on environmental impacts of cotton cultivation
It is commonly known that extensive irrigation and use of pesticides are needed for cultivation of cotton. In the background document of the criteria proposal it is mentioned (Chapter 4, Justification for the requirements) as follows. “Approximately 50% of the world’s cotton fields are irrigated (Frydendal, 1998). Water consumption in the irrigation of cotton amounts to more than 7,000 litres per kg of cotton as a global average even if one includes the fields that are not irrigated (Frydendal, 1998).”

Nowadays, when water is becoming more and more critical commodity, we think the use of irrigation water should be included in the criteria.

Biggest cotton producers in the world are China, India and USA, followed by Pakistan, Brazil, Uzbekistan and Turkey.

Small farmers in many developing countries grow cotton; it is a cash crop which contributes to the economies of these countries. Only 2.4% of the arable land in the world is used for growing cotton; however, 24% of the insecticides sold on the world market in 1994 were used on cotton crops. Pesticides can be particularly dangerous for farmers in developing countries where workers are often too poor to protect themselves properly when they use the chemicals.

Uzbekistan is one of the main cotton-growing countries in the world. Heavy use of pesticides and bad methods of irrigation have caused terrible destruction to the environment. Large areas of land are barren and the sources of drinking water are polluted.

The Aral Sea, partly within Uzbekistan, used to be the world's fourth largest body of fresh water. In the last 30 years, it has lost 60% of its water because of irrigation projects. Fish cannot live in the water that remains because it is too salty and too polluted by pesticides. Where the lake is dry, it has formed a salt desert. In the

surrounding area, there has been a frightening increase in cases of birth defects and blood diseases in children.

Cultivation of cotton fibres makes really big difference compared to wood fibres. Swan labelled tissue products are based mainly on Nordic wood raw material and recycled fibres. Nordic forests do not need irrigation, or any kind pesticides.

We think these huge differences in environmental impacts make it necessary to include criteria on the cultivation of cotton, if roll towel systems are included in the same criteria as laundries.

Kommentar Miljømerking: Dyrking av bomull kan ganske riktig ha mange miljøeffekter. I et livssyklusperspektiv for tekstilservice, vil det dog som det fremgår av bakgrunnsdokumentet være prosessene på vaskeriet, som har langt den største miljøbelastning for de fleste parametre – nettopp fordi tekstilene typisk gjenbrukes omkring 100 ganger. For vannforbruk forholder det seg annerledes og det kan være stor forskjell på vannforbruget i bomullsdyrkingen. Imidlertid har vi ikke noen styrbarhet på dette krav som det også fremgår av bakgrunnsdokumentet.

For et engangsprodukt som papir har råvarefasen relativt vesentlig større betydning og det er derfor utfra et livssyklusperspektiv ikke underlig, at vi for papirhåndklær stiller krav til råvareproduksjonen, mens det ikke er lagt samme vekt på råvaredelen når det gjelder tekstilservice.

Dette er helt i overensstemmelse med Nordisk Miljømerkings arbeide med begrepene Relevans, Potensiale og Styrbarhet når vi setter krav i et livssyklusperspektiv.

It is true that cotton cultivation can have a lot of environmental impacts. However, in a life cycle perspective, it is as shown in the background document the processes in the laundry that has by far the largest environmental impacts for most impact categories. This is due to the fact that the textiles are recycled about 100 times. When it comes to water consumption, the situation is different and there is a great variation in the use of water for irrigation in cotton growing. However, we do not have any sterability as shown in the background document.

For a disposable product such as paper, the raw material stage has relatively a much higher contribution to the environmental impacts in a life cycle perspective. Therefore, it is not surprising that Nordic Ecolabelling for paper towels set up requirements for raw material production whereas we for textile service focus on the use stage (including washing and drying).

This is in accordance with our guidelines on Relevance. Potential and Steerability.

Metsä Group and Metsä Tissue European Tissue Symposium (ETS)

There are no criteria on the origin of cotton towel raw material

As mentioned earlier, cotton roll towel systems are commonly compared to paper towel systems. However, there are no criteria on the origin of cotton fibres whereas

regarding paper products there are strict requirement on the origin of wood fibre as mentioned in the requirement R10 in the Basic module for paper products. This fact again makes it irrelevant to compare.

In addition, because of extensive environmental impacts linked to cotton cultivation, there should be absolutely criteria on the origin of cotton towel raw material.

Kommentar Miljømerking: Se ovenfor/See above.

CHRISTEYNS NORDIC

The idea of calculating threshold values from factor values is, in itself, clear and functional calculation method. However, we feel that it might favour laundry chains at the expense of smaller privately owned laundries. The chains have possibility of organizing their laundry so that while most laundries are Swan labelled, there can be one or two without the label that wash everything “non-fitting”. For single laundries the only way is to deny from washing these categories.

Kommentar Miljømerking: Ja, men så vil kjeden ikke generelt kunne markedsføre seg med Svanen, men kun for de spesifikke vaskerier, som har Svanen. Det er ikke anderledes end, at man som producent af vaskepulver godt både kan sælge nogle typer vaskepulver, der lever op til kravene og er miljømærket og andre typer vaskepulver, der ikke lever op til kravene og ikke er miljømærket.

True, but then the chain in general can not use the Nordic Ecolabel for marketing – only the specific laundries with the Nordic Ecolabel can use it. This is no different from the fact that a manufacturer of laundry detergents can market some product fulfilling our requirements and has the ecolabel even though they also produce other laundry detergents that do not fulfil our requirements.

SYKE

The criteria talks about GHS-classification system (R3 and appendix 7) . This has been changed in EU into CLP-regulation and it entered into force on 20. January 2009. That is why in all the places where classification is discussed there should also be a reference to the classification according to the CLP-regulation. The environmental classification criteria of the CLP-regulation are very similar to the present ones. However, in the criteria proposal the logKow and BCF – limit values mentioned in R9- and R10 are from the old legislation. According the CLP-regulation the limits are log Kow >4 and BCF>500. Information about CLP-regulation: www.ymparisto.fi/default.asp?node=1087&lan=fi

Kommentar Miljømerking: Tack för påpekning detta, vi indfører de nye referencer til CLP

Thank you for the comment, we will include a reference to CLP.

2 DETALJERTE KOMMENTARER:

2.1 Hva er en Svanemerket tekstilservice?

2.2 Hvorfor velge Svanemerking?

2.3 Hva kan Svanemerkes?

2.4 Hvordan søker man?

2.5 Hva kreves for å bli Svanemerket?

2.6 Generelle krav

Beskrivelse av bedrift og tjeneste

Fordeling av tekstilkategorier

LINDSTRÖM OY

Table 1 Textile categories:

To clarify the two work clothes categories with different sorting of textiles f. ex dirty and normal soiled

Kommentar Miljømerking: Vihar forsøkt å beskrive kategoriene bedre. Dessuten vil vi lage ytterligere oppdeling av noen kategorier, fordi det det kan stor forskjell på behov for klor.

We have tried to describe the textile categories in a better way. Furthermore, we will divide some of the categories because of the difference in the need for chlorine.

Tvätteriförbundet

Den nya fördelningen av kategorier anser vi vara bra, och tänker då speciellt på kategorin gällande kuddar och täcken.

Kommentar Miljømerking: Vi takker for kommentaren.

Nortekstil

I flere av våre vaskerier er det vask av arbeidstøy fra offshore-bransjen. Her er det behov for et høyere kjemikalieforbruk enn det som er nødvendig i annen industri. Det bør derfor vurderes om det bør være en egen kategori for offshore arbeidstøy.

Samme problemstilling gjør seg gjeldende for matter, der behovet for kjemikalier er større for matter til offshore-bransjen enn til vanlige entrematter.

Kommentar Miljømerking: På baggrund af høringskommentarerne om offshoretekstiler har vi valgt, at gennemføre følgende ændringer. Offshore arbejdstøj skrives eksplicit ind i tekstilkategori 1, der er den tekstilkategori med den stærkeste besmudsning. Samtidig laves en opsplitting af kategorien "mætter og mopper" i "mopper og offshore mætter" samt "Øvrige mætter".

Lilleborg Profesjonell

Matter og mopper bør skilles i to forskjellige kategorier da prosessen kan være forskjellig fra for eksempel mopper til helse- og næringsmiddelkunder kontra matter.

Tøyhåndkleruller og industrikluter er en svært liten kategori i Norge. Disse kan legges inn under arbeidstøy/ industri mv, alternativt arbeidstøy, institusjon/handel/service.

Det bør opprettes en ny gruppe kalt omvask. Det kan for eksempel stilles krav til en prosentvis maksstørrelse på denne kategorien i forhold til total produksjon. Denne gruppen bør kun tillates en høyere andel Natriumhypokloritt. Dette vil kunne redusere kassasjon av tøy som ikke blir rent nok og dermed redusere avfallsmengden av tekstiler fra vaskeriet.

Kommentar Miljømerking: Inndelingen av kategorier er laget for Norden sett under ett. Der finnes vaskerier i Norden, som kun vasker henholdsvis tøyhåndkrukker eller kun industrikluter. Når det gjelder klor har vi ændret vores krav til klor på samlet baggrund af de mange høringskommentarer – blandt andet for at sikre at kassationen af tekstiler holdes nede.

På baggrund af høringskommentarerne om offshoretexiler har vi valgt, at gennemføre følgende ændringer. Offshore arbejdstøj skrives eksplicit ind i tekstilkategori 1, der er den tekstilkategori med den stærkeste besmudsning. Samtidig laves en opsplittning af kategorien "mætter og mopper" i "mopper og offshore mætter" samt "Øvrige mætter".

Delfin Vask A/S:

Efter gennemgang af høringsforslag af 16 marts 2009 for Tekstilservice stiller vi hermed forslag til udvidelse af arts-kategorierne til også at omfatte Privatvask.

Vask for private, hovedsageligt borgere der af det offentlige er visiteret til praktisk hjælp herunder tøjvask, er en ydelse der siden 2001 i stadig stigende grad udliciteres til private leverandører. Samme ydelse, vask af beboer tøj, udføres for plejehjem, bosteder for psykisk syge og handicappede etc.. Dette område har igennem flere år været et fokus område for vaskerier i lande syd for Danmark, hvorimod der i de nordiske lande i højere grad har været tradition for at hvert enkelt plejehjem og bosted har haft sit eget vaskeri til disse kategorier. De knappe mandskabs ressourcer, den store miljøfokusering og ikke mindst de økonomiske forhold vi igennem de senere år har oplevet herhjemme, har imidlertid bragt alternative løsningsmodeller på banen. Således er der alene under sundhedsforvaltningen i Københavns Kommune visiteret mere end 7000 borgere i eget hjem til en tøjvaskeordning der udføres af private vaskerier. Skulle dette have været udført i hjemmeplejens regi ville det betyde at der dagligt skulle vaskes ca. 1.140 maskinomgange og ca. 850 tørringer i tørretumblere. Det skal i den forbindelse bemærkes at der på grund af meget lave fyldningsgrader vil være tale om særdeles ringe udnyttelse af både energi, kemi og vand. Tøjet er kendetegnet ved at det omfatter alle former for linned og beklædning, men det særlige er at hvert enkelt stykke tøj har en ejermand der skal modtage det samme stykke retur, og tekstilernes beskaffenhed fordrer at disse behandles i et spænd fra 30 oC til 80 oC og efterbehandlingen sker hhv. i ruller og tørretumblere. I Delfin VASK A/S har vi udviklet et logistik system der giver os mulighed for at udnytte stordrifts fordele ved at samle tøjet i store kategorier og behandle disse i store enheder hvor fyldninger udnyttes optimalt. Vi gennemfører vi hver måned hvad der svare til mere end 8.500 vaske. Vi vurderer at de kommende år vil byde på en betydelig vækst indenfor området da det må antages at følge den samlede udvikling inden for udbudet af pleje og praktisk bistand, der ifgl. Kommunernes Landsforening har en samlet værdi på 30 mia. kr. årligt. Trods lovgivningen om borgernes frie leverandørvalg er der endnu kun 4-5 % af dette marked i privat drift. Ordningen udbydes af kommuner under servicelovens §83 der omfatter frit valg i ældreplejen, men det er den enkelte borger der selv vælger sin leverandør. I denne forbindelse ser vi en Svane mærkning af ydelsen som en fordel da denne ordning i dag er kendt af mange borgere. Vi arbejder i forvejen efter et kvalitetsledelses system der er opbygget efter rammerne under ISO 9001, og vi er certificeret efter ISO 14001 og OHSAS 18001. Såfremt tekstilgruppen Privat Vask, imod forventning, ikke optages som selvstændig tekstilgruppe, vil vi

appellerer til at Privat Vask optages under gruppen Sygehus/plejehjem. Alternativt at gruppen Andet revideres med henblik på at hæve normkravene, da disse ikke vil kunne opfyldes med tøj sammensætningen i Privat Vask.

Berendsen Textil Service A/S:

Privatvask og skoservice er to elementer i Berendsens serviceydelser, der ikke er omfattet af reguleringen under Svanen.

I princippet kan man fordele tekstilerne ved privatvask under de enkelte kategorier, men det kunne være gavnligt, hvis kriteriedokumentet specifik tog stilling til privatvask. Vi vurderer, at området er voksende.

Skoservice er ikke omfattet af kriterierne. Vi vurderer ligeledes denne service til at vokse i de kommende år. Det kunne overvejes at inkludere skoservice i kriterierne”.

Kommentar Miljømerking: (Delfin Vask/Berendsen): Nordisk Miljømærkning takker for kommentarerne og har på basis af indsamling af supplerende oplysninger valgt at inkludere privattøj i kategori 2 (let beklædning) for at tage højde for de nye tendenser i vaskeribranchen.

Rens

Dansk Renseri Forening v/Peer Nielsen:

Jeg mener at bestemmelserne for Svanemærket er uopnåelig for renseribranchen, da vi næsten alle bruger kemikalier med organisk opløsningsmiddel eller bruger perchlor som rensmiddel.

Til orientering vedr. miljøbelastning har Dansk Renseri Forening kendskab til, en forsvaret doktor afhandling fra Zürich 1999 Diss. ETH nr. 13047, hvor der sammenlignes den total miljø belastning over en live cyklus for rensmidler, her er resultatet: perchlor 578, kulbrinte 589, vask (vand) 824, CO2 583, det laveste tal er mindst miljø belastende.

Kommentar Miljømerking: Kigger man på sammenfatningen af den doktorafhandling, der henvises til, så kan vi ikke genkende konklusionen om, at rens med perchlor miljømæssigt er det bedste. I sammenfatningen står f.eks. 'PER and HC dry cleaning have a similar and average environmental performance compared to the other dry cleaning technologies. CO2 dry cleaning looks better from an environmental point of view'.

Vi er klar over, at der ikke er mange renserier på det nordiske marked, der kan leve op til Nordisk Miljømærknings skrappe miljøkrav til renserier. Derfor stiller vi kun krav til, at underleverandørerne af rens skal leve op til Nordisk Miljømærknings kriterier til renserier, hvis denne udgør en væsentlig del af vaskeriets tekstilserviceydelse – altså >5%. Udgøres rensridelen en mindre betydelig mængde stilles udelukkende krav om, at halogenerede opløsningsmidler (f.eks. perchlorethylen) ikke må anvendes. Perchlorethylen er jf. EU's officielle klassificering både klassificeret som miljøfarligt og potentielt kræftfremkaldende og vi ønsker derfor

ikke at give mulighed for brugen af dette stof i forbindelse med Svanemærket tekstilservice.

Vi har valgt efter høringen at definere en bagatelgrænse, der betyder, at der ikke stilles særlige krav til rens for vaskerier, hvor rens udgør mindre end 1% (w/w).

LINDSTRÖM OY

When dry cleaning makes up less than 5 % by weight of the total textile quantity wash with per chlorine-ethylene should be allowed. In this case criteria could include chemical monitoring, reporting and waste handling. Investment for new machinery is very high compared to the limited wash amount.

Other possibility is that this is handled as in present criteria and the part of the service which require chemical washing is left outside of the swan labelling

Kommentar Miljømerking: See also comments to Dansk Renseri Forening

Tvätteriförbundet

För tvätterier med mer än 5 % kemtvätt finns det i Sverige inget Svanenmärkt alternativ att inskaffa. Vårt förslag är att godkänna tvätterier som använder kolväte istället för perkloretylen. Kolvätetekniken kräver investeringar i ny utrustning för de som idag använder perkloretylen, men det är ett krav som går att uppfylla. Vi anser också att en perkloretylenanläggning med mycket högt ställda krav på minimal förbrukning ska kunna Svanenmärkas.

Tvätterier med mindre än 5 % kemtvätt med perkloretylen, vissa med så låg andel som 0,1 % kemtvätt, går enligt förslaget inte heller att Svanenmärka. Vårt förslag är att ge dessa tvätterier en möjlighet att Svanenmärka deras vattentvätt oberoende av den minimala kemtvättsdelen.

Vi vill poängtera värdet av kemtvätt för textilier som annars skulle behöva kasseras. Vi anser att detta innebär en minskad miljöbelastning.

Kommentar Miljømerking (Lindström/Tvätteriforbundet): *Kravet er ikke, at underleverandøren af rens (eller intern rens) skal være svanemærket for at kunne godkendes, men derimod, at man skal leve op til Svanens krav. Det vil sige, at tilgængeligheden ikke nødvendigvis kan måles på antallet af svanemærkede renserier.*

Samtidig er det værd at bemærke, at kravet kun gælder vaskerier med mere end 5% rens – altså hvor miljøeffekterne af rensprocesserne kan have stor betydning, hvorfor kravet er rimeligt.

For at imødekomme problematikken med vaskerier med en begrænset mængde rens med deraf følgende reduceret miljørelevans har vi valgt i i denne kriterierversion at indføre en bagatelgrænse, så kravet til rens ikke vedrører vaskerier med mindre end 1% rens. Dette krav forventes strammet i næste kriterierevision.

Tvätt i Stockholm AB

Då en modern kemtvättsmaskin (perklor) är helt sluten och har ett verksamt kolfilter, släpper tvättmaskinen inte ut mera klorerade kolväten än vad som finns i den omgivande och inkommande luften från ventilationssystemet.

På Tvätt i Stockholm har vi tre stycken ppm-mätare för att kontrollera funktionen i tvättmaskinerna och luften i tvätteriet. Vi har sett att vi får utslag på vår mätutrustning även om våra kemtvättmaskiner är avstängda. Detta har även bekräftats av BÖWE:s (maskinfabrikat) återförsäljare. Att det finns klorerade lösningsmedel i den inkommande luften är ett, enligt vår tvättmaskinleverantör, ett bra sätt att veta att mätutrustningen verkligen fungerar som den ska.

Mätvärdena skrivs ut på en skrivare var 10:e minut och på så sätt får vi en journal som garanterar tätheten på kemtvättmaskinerna. För att en kemtvättsmaskin ska ha nollutsläpp krävs kontinuerlig service och tillsyn av maskinerna. Genom att mätutrustning finns installerad ser man tydligt när koncentrationen av lösningsmedel ökar i torkfasen på kemtvättmaskinen och då kan förebyggande service planeras i god tid.

Smutsen som kommer ifrån kläderna pumpas redan idag till ett fat som skickas för destruktions hos SAKAB.

Vårt förslag: Installera mätutrustning för att kontinuerligt mäta partiklar i luften på tvätterier där kemtvättmaskiner finns, för att säkerställa en god funktion med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Kommentar Miljømerking (Tvätt i Stockholm AB): Det er klart, at en moderne renserimaskine er mere effektiv og har mindre udledning end gamle maskiner. Perkloretylen er dog CMR og miljøfareklassifisert og generelt uønsket i koblingen til Svanemerket. Se også svar til Dansk Renseri Forening.

Nortekstil

Er det pr. i dag utarbeidet Svanemerking for renseri?

Kommentar Miljømerking (Nortekstil): Ja, men ingen i Norge er for tiden lisensiert. FredButler er et eksempel på en Svanemærket renserikæde med CO₂-rens.

Teknologisk Institutt

Henvise til REACH – ikke 2001/58/EC

Kommentar Miljømerking /Teknologisk Institutt): Vi takker for kommentaren og har henvist tilsikkerhedsdatablad efter gældende lovgivning i ansøgerland f.eks. REACH.

P1 Renseri

Miljøstyrelsen:

Point for svanemærket renseri. OK med 1P over 70% (eller 100%), men at der kan opnås 2 point for brug af svanemærket renseri synes ikke at være rimeligt, også fordi rensning allerede reguleres for den vigtigste miljøparameter (perkloretylen ikke tilladt).

Kommentar Miljømerking (Miljøstyrelsen): Der findes mange andre krav af betydning for miljø og sundhed når det gælder et Svanemærket renseri. Det gælder f.eks. brugen

af organiske opløsningsmidler (herunder siloxaner) og energiforbrug. Mange af alternativerne til perklorethylen har på trods af udfasningen af stoffet stadig en række miljømæssige betænkeligheder. Siloxaner, der f.eks. benyttes i GreenEarth® giver anledning til stor bekymring efter, at stofferne er fundet opkoncentreres i vandlevende organismer – se f.eks. artikel fra Statens forurensningstilsyn (SFT) - http://www.sft.no/artikkel_____41476.aspx. På denne baggrund vurderes pointmuligheden for Svanemærket renseri ikke at være urimelig.

2.7 Energi og vann

Energi (og O5 Vannforbruk, for svenske svar)

Miljøstyrelsen:

OK med skrappe energikrav og yderligere incitament, men det virker underligt at en del af energiforbruget Aenergi kan trækkes ud af beregningen når det gælder ventilation, interne rensningsanlæg mm. (side 6). Det må være lige så relevant at styre energiforbruget på ventilation som andet.

Kommentar Miljømerking: Alt forbrug af energi udgør ganske rigtigt en miljøbelastning og bør reduceres. Der er dog flere grunde til at vi vælger at give mulighed for at fratække de nævnte forbrug:

- 1) Forskellige myndighedskrav til procesventilation, VOC-afbrænding og spildevandsrensning gør det umuligt at have samme referenceramme for energiforbrug uden at kunne eliminere disse faktorer.*
- 2) Forbruget af energi til selve processerne på vaskeriet (vask og tørring) er det absolut væsentligste og derfor det mest relevante at regulere.*
- 3) Vi ønsker ikke med Svanen at forhindre opstillingen af interne rensningsanlæg, der kan fjerne problemstoffer (som f.eks. tungmetaller) inden udledning til offentligt kloaksystem for at undgå spredning af disse i miljøet.*

Samtidig kræver vi, at forbrug kun kan fratækkes, hvis vaskeriet kan redegøre for forbruget. Når separat opgør forbruget til de nævnte formål, vil det ofte betyde, at der også kommer fokus på disse forbrug.

Nordisk Miljømærkning vil i kommende kriterier overveje muligheden for også at stille krav til det øvrige energiforbrug.

Berendsen Textil Service A/S:

Har fremsendt fortrolige data for deres vaskerier for april 2009. Berendsen kommenterer deres data:

” Som det fremgår af oversigten ligger Berendsens ressourceforbrug på alle områder, bortset fra et enkelt vaskeri, væsentligt under de foreslåede kriterier.

1. Kriterierne forventes først af træde i kraft om to år – i 2011
2. Vi forventer en teknologisk udvikling i løbet af de næste år, der yderligere vil reducere vores ressourceforbrug
3. Teknologien og kemien til lavtemperaturvask er godt udviklet allerede nu, og vi er godt i gang med at implementere det

4. Man må forvente at også de øvrige vaskerier i Norden ligeledes er i gang med at hente økonomiske og ressourcemæssige gevinster hjem i form af lavtemperaturvask og ny teknologi.

Derfor foreslår vi, at kriterierne for ressourcforbruget gennemgås og reduceres yderligere.

Vi foreslår følgende grænseværdier:

Tekstilkategorier	BTS oplæg til nye Svane mål	
	Vandforbrug l/kg	Energiforbr kWh/kg
Arbejdstøj, industri/køkken & køkkentøj	10,00	2,30
Arbejdstøj, institution/handel/service	10,00	1,60
Hotel	5,00	1,30
Restaurant	10,00	2,70
Sygehus/Plejehjem	8,00	1,80
Dyner & puder	14,00	2,50
Måtter & mopper	2,00	0,60
Håndklæderuller	3,00	1,10
Industriklude	4,00	4,85 ”

Kommentar Miljømerking: Kriteriedokument version 2.0 træder (efter planen) i kraft allerede i december 2009.

Vores indsamling af data viser, at Berendsen i Danmark generelt ligger lavt når det gælder forbruget af vand og energi. Vores målsætning er at lægge niveauet så det miljømæssigt kun er den bedste trediedel af vaskerierne i Norden, der kan leve op til Svanens krav.

Som det fremgår af baggrundsdokumentet er kriterierne på energi (baseret på 2008-data) skrappe i forhold til det typiske nordiske vaskeri. Ved at indsamle opdaterede data fra mere en 50 vaskerier og på baggrund af Jeres forslag har vi besluttet, generelt at stramme kravene til energi en anelse (idet der dog som følge af en omrokering mellem kategorierne vil være nogle kategorier, der lempes en smule). Samtidig har vi valgt at indføre et obligatorisk CO2-krav, der betyder endnu skarpere energikrav for de vaskerier, som benytter kulstofintensive energikilder og dermed bidrager ekstra til udledningen af klimagasser. Sammen med de øvrige krav til vandforbrug, kemikalieforbrug, tekstilindkøb, distribution med videre vurderer vi, at vores krav vil være tilstrækkeligt ekskluderende og at selv den bedste trediedel af vaskerierne i Norden vil skulle anstrenge sig for at klare Svanens krav.

Når Svanen evaluerer sine kriterier, vil vi blandt andet have fokus på energi for at sikre at vores krav følger med udviklingen i branchen.

Norske Vaskeriers kvalitetskontroll

Vi deltok denne uken på wfk's international detergency conference i Düsseldorf, og i presentasjonene under temaet Professional Textile Care – Laundering kom det frem flere forbruksverdier som er interessante sett i forhold til tabell 2. Foreleserne presenterte et gjennomsnittsförbruk på energi på rundt 2 kWh/kg tøy (uavhengig av tekstilkategori), men med ny maskinteknologi kan man komme ned i 1 kWh/kg tøy og med gjenbrukssystemer har man også mulighet til å komme godt under – til ca 0,6-0,7 kWh/kg tøy.

Potensialet på besparing er avhengig av temperaturen i vaskeprosessen og de fleste vaskerier i Tyskland (som er det markedet det mest refereres til) bruker kjemotermisk desinfeksjon der temperaturen er redusert fra 85-90 °C til 50-70 °C. Denne reduksjonen tilsvarer ca 0,1-0,2 kWh/kg tøy.

Vårt inntrykk til kravene i høringsdokumentet: Vaskerier som vasker mer enn 500 tonn per år vil lett kunne tilfredsstille kravene for energi- og vann, med unntak av de som vasker store mengder av kategorien offshorematter på konvensjonelle vaskemaskiner.

Kravene er fornuftige for vaskerier som vasker mindre enn 500 tonn per år. De vil normalt vaske tekstilene på konvensjonelle vaskemaskiner og vil derfor ha et høyere energi- og vannforbruk. Det vil ikke være hensiktsmessig for disse å anskaffe vaskerør, men de har mulighet til gjenbrukssystemer som vil kunne redusere forbruket.

Nordisk Miljømerking bør vurdere hvorvidt det skal være mulig for små vaskerier med konvensjonelle vaskerier å oppnå kravene under energi- og vannforbruk, eventuelt skille ut i to ulike deler mht. størrelsen på vaskeriet målt i tonnsmengde.

Sett i forhold til forbruksverdiene presentert i Düsseldorf er forbrukskravene til energi fortsatt for lette å oppnå for de aller fleste tekstilkategoriene. For vaskerier som vasker over 500 tonn per år, vil det bli forholdsvis enkelt å oppnå høy poengsum og dermed til man også lett kunne oppnå 11 poeng totalt.

Unntaket er tekstilkategorien matter/mopper som inneholder både matter fra "rene" bedrifter, hoteller etc. og fra offshoreindustri – som igjen er meget skitne og krever en helt annen behandling. I dette tilfellet er kravene satt som forventet i forhold til bruk av vaskerør, mens de som bruker konvensjonelle vaskemaskiner vil ha liten mulighet til å tilfredsstille kravene. Et alternativ er å dele kategorien i to, som gjort med arbeidstøy.

Kommentar Miljømerking: Det er viktig å være oppmerksom på å gange el med faktor 2,5 – desuen at man i Tyskland vasker ved lavere temperatur. Som det fremgår af vores baggrundsdokument bygger vores kravniveauer på indsamlede data fra et stort antal nordiske vaskerier.

Nortekstil

For de vaskeriene som også har renseri, vil som regel energi- og vannforbruk til renseriet inngå i det totale forbruket for vaskeriet. Intern rens bør derfor inngå med faktorverdier for energi og vann, evt. bør det være mulig å trekke dette fra på totalforbruket.

Kommentar Miljömerking: Ja, det er klart, det skal kunne trekkes fra, hvilket nu er indskrevet. Hvis < 5% = ingen krav. Hvis > 5% = Svanens krav til energi for rens.

Lilleborg Profesjonell

Vannforbruket på matter/ mopper er urealistisk lavt, bør være 11 - 13 liter, med konsekvenser også for grenseverdier på energi for denne gruppen.

Kommentar Miljömerking (Lilleborg): Berendsen på sin side foreslår 2 l/kg og Björkmann 5 l/kg. For matter er det relativt lett å gjenbruk av vann, da vannkvaliteten ikke behøver være så høy til vask av matter (det er mulig å bruke vann om igjen fra andre deler av prosessen).

Vaskeridrift

Her er forslagene til krav altfor svake.

Hvis man bruker kravene i høringsforslaget som utgangspunkt tilsvarer dette ca. 2,5 kWh/ kg tekstil – forbruket av energi er mye mindre i dagens vaskerier. Som eksempel fra to vaskerier brukes det 0,8 kWh/kg tøy og 1,35 kWh/kg tøy, der det siste tallet er hentet fra ett vaskeri med gammelt utstyr. Alle faktorverdiene bør reduseres med 40 %.

Det bør være et minimumskrav at det ikke er tillatt å bruke oljefyr i et svanemerket vaskeri. Dette er også et økonomisk spørsmål for vaskeriene og det er ikke noen grunn til at man ikke skal bytte ut oljekjel hvis man har det. Det skulle ikke være store nordiske forskjeller her som gjør at oljefyr bør være tillatt.

Kommentar Miljömerking: Vi kan ikke genkende disse tal fra de data vi har innsamlet på et stort udsnit af de nordiske vaskerier. Baseret på nyindsamlede 2009-data er det vores opfattelse, at ovenstående værdier udelukkende dækker brændsel og ikke tager el med – eller, at elforbruget ikke er blevet multipliceret med en faktor 2,5 som vores kriterier angiver.

Vi har som følge af høringen og innsamling af opdaterte data besluttet at ændre kravene til energi samt indføre obligatorisk krav til udledning af CO₂.

Tvätteriförbundet

Energi- och vattenkraven är satta efter de tvätterier som har tvättrör, men som är närmast omöjliga att klara utav med konventionella maskiner trots återvinning. De mindre tvätterierna har inte ekonomiska eller utrymmesmässiga möjligheter att investera i tvättrör, vilket utesluter dem från Svanenmärkningen. Här anser vi att det borde införas differentierade krav för tvätterier med olika tekniker. Vi vill påpeka att Svanen har valt denna lösning beträffande olika tekniker inom tryckeribranschen för att inte utesluta företag med viss typ av tryckteknik. Vi tror att Svanen når en större miljönytta om ni ställer anpassade tuffa krav för tvätterier med konventionella maskiner, då dessa företag i så fall kommer att anstränga sig för att nå kraven och förbättra miljön. Alternativet är att man anser kraven vara orimliga.

Kommentar Miljømerking: Det er riktig at Miljømerking har ulike krav til ulike trykketeknikker. Forskjellen på trykkeri og vaskeri er at ulike trykketeknikker er hensiktsmessig i forhold til opplagstallet og typen af publikation (kundens behov). For en vaskerikunde gir ulike teknikker (konvensjonell maskin eller vaskerør) samme resultat. Men faktorverdiene tar høyde for den tekstiltypen som skal rengjøres. Miljømerking har fokus på størst mulig miljøgevinst innenfor produktgruppens funksjon. Hvis det krever investering i nyere utstyr, så er det nødvendig.

Vad det gäller vattenförbrukningen är det miljömässigt bra att sänka vattenförbrukningen, men här måste Svanen vara uppmärksam på att en viss mängd vatten behövs för att kunna skölja tvätten ordentligt. Vi måste säkerställa att det inte finns någon risk för allergier på exempelvis arbetskläder eller hotellinne. För lite vatten kan också innebära ett onödigt högt slitage på textilier som förkortar dess livslängd.

Vattenkravet för tvätt av entrémattor är omotiverat tufft satt och blir svårt att klara för tvätterier med hög andel mattor. Energikravet är också extra tufft då inte omtvätt får räknas med i tvättat gods. Svanenmärkning får inte innebära att tvätteriet avstår från omtvätt för att klara kraven.

Kommentar Miljømerking: Berendsen og Björkmann har en annen opfattelse som det fremgår ovenfor. Vi har valgt at beholde kravniveauet når det gjelder vattenforbrukning för mattor.

(---)

Sveriges Tvätteriförbund har läst kriterierna för Svanenmärkning av hotell och vandrarhem. Här kan vi bl a konstatera att inga speciella krav på energi- eller vattenåtgång ställs på de hotell eller vandrarhem som väljer att tvätta själva. Detta kan vi inte acceptera då det innebär en total snedvridning av konkurrenssituationen och respekten för Svanenmärkningen.

Kommentar Miljømerking: Dette kan ikke sammenlignes. Relevans, Potensial og Styrbarhet (RPS, retningslinjer for Miljømerking) for hotel er forskjellig for RPS for vaskeriservice. Vi stiller jo for eksempel heller ikke krav til et svanemerket vaskeris kantinedrift eller utskrivning av brev selvom der findes Svanemerkekriterier for både restauranter (inkl kantiner) og trykkerier.

Textilia:

Energiförbrukning, vattenförbrukning och kemikalieanvändning är kopplade till varandra, minskar man på en av dem måste man oftast öka på en av de andra. Det vi ser när vi räknar på förbrukningen vid våra tvätterier är att tvätterierna antingen klarar vatten eller energikrav. Vi ser att sänkningen av vatten och energikrav blir för tufft att klara när båda har sänkts, speciellt när inte omtvätt får räknas med i tvättmängden. Svanen har gjort energikravet för tufft, speciellt när man som vi använder pellets vid våra tvätterier och därför har väldigt låga koldioxidutsläpp. Ytterligare bör vattenförbrukning för personalens paus och hygienutrymmen få räknas bort då antalet anställda inverkar på förbrukningen.

Kommentar Miljømerking: Vannforbruket fra personalets pause- og garderobe-/dusjrom, utgjør neppe så mye i denne sammenhengen. Men har man målt dette

forbruket, har vi nu skrevet ind i kriterierne, at det kan trækkes fra. Vår erfaring er at hvis man minsker vannforbruket i tvätten, minsker også energiforbruket.

Christeys:

Waterconsumtion and Energyconsumtion on the low side for laundries that wash with WES – important investments have to be made to meet criteria: SWAN-LABEL SEEMS TO FAVOUR BIG LAUNDRIES.

Kommentar Miljömerking: Vi kigger på funktionel enhed – altså miljøbelastning per kg leveret tekstil. Hvis dette favoriserer store vaskerier, så er det fordi, at valget af store vaskerier medfører en lavere miljøbelastning per funktionel enhed.

På transportsiden kan der være en lille skævvridning og i næste kriterieversion bør vi overveje totalenergiforbrug/kg tekstil inkl. transportenergi, så mindre lokale vaskerier kan få en fordel på den front.

Our requirements relates to the environmental burden per functional unit – i.e. per kg textiles delivered to the customers. If that is to favour big laundries, then it is because big laundries have lower environmental burdens per functional unit.

When it comes to distribution there can be a little skewing and in the next criteria version we shall consider to look at the total energy consumption including transportation, so that smaller local laundries can get an advantage from a lower energy consumption for distribution. However, based on available life cycle assessments, the energi for transportation is not that important, so we do not expect it to be significant.

Göteborgs Tvätt AB

Jag stöder förslaget enligt svaret från Sveriges tvätteriförbund. Dock vill jag understryka att nivåerna för vatten- och energiåtgång kan bli svåra att nå för de tvätterier som tvättar i diskontinuerliga maskiner. För vissa typer av tvättgods lämpar sig dessa maskiner bättre än tvättrör. Jag reagerar också mycket starkt över att de hotell och vandrarhem som väljer att tvätta själva ej har några krav på sig när det gäller energi- eller vattenförbrukning.

Kommentar Miljömerking: Se svar ovanför.

Bergvikstvätten AB

Jag anser att de föreslagna kriterierna som avser Energi- och Vattenförbrukning ska förkastas helt. Varför ?

Jo, som hotelltvätterer blir man nu allt oftare ombedd, av sin hotellkund, att Svanenmärka sitt tvätterer eftersom hotellet gör det. Om man tittar i Svanen-kriterierna för Hotell och Vandrarhem, så omfattas de inte alls av några förbrukningsnivåer när de väljer att tvätta i egen regi, sk.OPL-tvätt.

Det ska tilläggas att OPL-tvätt har en betydande påverkan på, framför allt mindre tvätterier, som på detta sätt missar att få in tvättvolymen när kunden väljer att tvätta själv. Företrädesvis frotté.

Av alla de hotell som idag tvättar i egen regi, så använder sig 100 % av dem, av vanliga diskontinuerliga tvättmaskiner.

Slutsats: Vi tvätterier som jobbar professionellt med tvätt drabbas av så låga nivå-gränser att vi inte lenger kan garantera kvaliteten, vare sig ang. allergirisker eller finnish på det utførda arbeidet.

Medan hotellen som tvätter med samma teknik kan tvätta sjølva utan att behøva tenka på dessa aspekter. OCH ÄNDÅ VARA SVANEN-MÄRKTA!!!

Om Svanen inte anser att det ligger i dess interesse att bry sig om en sådan konkurrensproblematik vill jag påminna om situationen med långa transporter. Når vi i tvättbranschen påtalat att många større tvätterier, som ofta har låga förbrukningar i energi og vatten, transporterar tvätten långa sträckor med stor miljøpåverkan som följd, har vi fått till svar att det inom EU finns regler som säger att en verksamhet inte får ha nackdelar pga. långa transporter. Här väljer alltså Svanen ta hänsyn till EU:s konkurrensregler.

Jag är inte påläst inom detta, men det är intrycket jag fått.

Kommentar Miljømerking: Se kommentar til tilsvarende innspill fra Tvätteriforbundet.

Modern Tvätt i Malmö AB

Jag anser att de foreslagna kriteriene avseende Energi- og Vattenforbrukning ska forkastast helt. Dette på grunn av:

Før hotell som tvätter i egen regi (OPL-tvätt) är det fritt fram att tvätta i vanliga tvättmaskiner utan några kriterier på vattenforbrukning.

Medan vi medelstore tvätterier som jobbar professionellt med diskontinuerlige tvättmaskiner drabbas av så låge nivå-kriterier att vi inte lenger kan garantere urskølning av tvättkemikalier eller helt enkelt att tvätten blir ren. Här finns även risker for allergier.

Medan hotellen som tvätter med samme teknik kan tvätta sjølva utan att behøva tenka på dessa aspekter. Hur är det möjligt att hotell som tvätter sjølv særbehandles?

Kommentar Miljømerking: Se kommentar til tilsvarende innspill fra Tvätteriforbundet.

Hr Björkmans Entrémattor AB

8 liter/kg är alledes for mycket for mattvätt. Det krævs ikke mycket for å komme ner till ex 5 liter/kg.

Kommentar Miljømerking: Det er stor forskjell på vannforbruket for matter. Noen synes 8 liter er for strengt, hvorfor vi har valgt å beholde kravetniveaue for matter fra høringen.

LINDSTRÖM OY

The factor for energy consumption has become a lot stricter.

Lindström Oy has a swan labelled laundry where electricity is used as primary energy. According to present criteria this is ok.

In this new criteria when counting the Fenergy the electricity consumption is multiplied with 2,5. This leads to the fact that this laundry cannot be certified. This laundry is located in rented premises where use of natural gas, propane or oil is prohibited. So without a very big investment it is impossible to keep the licence.

Our suggestion is that the new Fenergy limit for kitchen work wear is changed to 3,5 (kWh/kg) or some other way to handle such laundries with a present swan licence

Kommentar Miljømerking: El har en meget høj energikvalitet og brug af el medfører et højt forbrug af primær energi. Svanen ønsker at stille skrappe krav til forbruget af primær energi – og her er 3,5 kWh/kg alt for uambitiøst når vi sammenligner med vaskerierne i Norden. Når det er sagt er det synd deres vaskeri ikke kan bruke annet enn el.

- - -

Electricity has a very high energi quality and use of electricity leads to a high consumption of primary energy. Nordic Ecolabelling wishes to set strict requirements to the use of primary energy – and in that case 3.5kWh/kg by far to unambitious when we compare laundries in the Nordic countries. Saying that, it's a pity your laundry have to use electriscity only.

P2 Energiforbruk

P3 Utslipp av klimagasser

((Se også Hr Björkmans Entrémattor AB – under O6 Transport))

Miljøstyrelsen:

Pointgivning for emission af klimagasser synes heller ikke balanceret, så længe der ikke er en direkte sammenhæng mellem brug af fornybare/vedvarende energiformer, eller sågar point for at virksomheden faktisk selv producerer vedvarende energi (opsætning af vindmøller, solpaneler og anden energiproduktion drevet af den miljømærkede virksomhed). Således kunne man forestille sig at den miljømærkede virksomhed blev en nettoenergiproducerende virksomhed. Det ville batte.

Som P3 er skruet sammen nu er det jo bare en direkte sammenhæng mellem lavt energiforbrug og lav CO2 udledning”.

Kommentar Miljømerking: Anvendelsen af brændsler som olie og naturgas giver for det typiske nordiske vaskeri anledning til det største udslip af klimagasser. Skifter et vaskeri fra f.eks. fyringsolie til træflis, så vil vaskeriet uden at reducere sit energiforbrug opnå point. Der er altså ikke alene tale om en direkte sammenhæng mellem energiforbrug og lav CO2-udledning idet vi rent faktisk tager hensyn til vaskeriets brændselsforbrug.

På basis af Miljøstyrelsens høringskommentar har vi givet mulighed for at man kan regne en lavere CO₂ emission for el produceret med egne fornybare energianlæg på vaskeriets egen grund (f.eks. solceller på vaskeriets tag). Da vi stadig afventer Nordisk Miljømærknings energiretningslinier giver vi i dette tilfælde mulighed for at bruge den halve CO2-faktor. Faktor 2 har vi ikke noget fagligt belæg for men udtrykker vores ønske om at motivere til at vaskerierne selv installerer fornybar elproduktion.

Vi har likeledes lavet et obligatorisk CO2-krav, der i praksis betyder, at vaskerier med kulstofintensive energikilder må redusere energiforbruget yderligere for at kunne leve op til Svanens skrappe krav.

Vaskeridrift

Kravene til CO₂-utslipp bør også strammes betydelig i forhold til høringsforslaget. Det forelås at kravet strammes med 30-40 %.

Kommentar Miljømerking: Nordisk Miljømerkning har valgt etter høringen at indføre et obligatorisk krav til CO₂, der i praksis betyder, at en meget stor andel af vaskerierne i Norden vil skulle redusere deres energiforbrug og/eller skifte brændsel for at kunne leve op til Svanens krav. Det fastsatte niveau finder vi rimelig baseret udfra de indsamlede data for nordiske vaskerier. Det er samtidig værd at bemærke, at vaskeriet foruden de obligatoriske krav også skal opnå mindst 15 point. Det vil med andre ord sige, at vaskeriet skal gøre noget ekstra i form af f.eks. at redusere deres energi eller kemikalieforbrug yderligere.

Vannforbruk

Norske Vaskeriers kvalitetskontroll

Vannforbruket ved bruk av vaskerør vil ligge mellom 3-11 L/kg tøy, mens ved bruk av konvensjonelle vaskemaskiner vil det ligge mellom 12-30 L/kg tøy. Som for energiforbruk, ville det vært fornuftig med en oppdeling mellom vaskerier som vasker mer enn 500 tonn per år – og de som vasker mindre.

Enkelte tekstilkategorier er det uansett fordelaktig å vaske på konvensjonelle vaskemaskiner, for eksempel sterkt tilsmussede tekstiler (kokketøy, næringsmiddelstøy, arbeidstøy offshore, etc).

Som dere ser av kravene i tabell 5 sammenlignet med forbruksverdiene oppgitt over, vil det være forholdsvis enkelt å tilfredsstille kravene for større vaskerier ved bruk av vaskerør.

Kommentar Miljømerking: Kravene settes i forhold til per kg tekstil (innen relevant tekstilkategori = funksjonel enhed). Eldre teknologi kan til dels kompenseres ved større grad av gjenbruk av vannet (rensing med mer).

Nortekstil

For de vaskeriene som også har renseri, vil som regel energi- og vannforbruk til renseriet inngå i det totale forbruket for vaskeriet. Intern rens bør derfor inngå med faktorverdier for energi og vann, evt. bør det være mulig å trekke dette fra på totalforbruket.

For vask av matter i konvensjonelle vaskemaskiner, ser vi at det vil være svært vanskelig å komme ned på de vannmengder som er lagt til grunn for vask av matter (8,0 l pr kg).

For å forsvare investering i nytt utstyr f. eks vaskerør for mattevask vil det ofte være behov for å sentralisere denne type vask med økt transportbehov som følge.

Kommentar Miljømerking: Energi til intern rens vil kunne trekkes fra.

Ved vssk af måtter og lignende er det muligt at have et større vandgenbrug og set i forhold til kommentarerne fra andre nordiske vaskerier med krav om stramning, har vi valgt at holde kravet på samme niveau som i høringen.

Som det fremgår af baggrundsdocumentet viser vores erfaring, at en centralisering og specialisering som oftest vil kunne sparevæsentligt mere energi end de ekstra energi, der går til transport. Imidlertid erkender vi, at det kan føre til en skævvridning og vi vil kigge opå muligheden for at inkludere energiforbruget til transport i de kommende kriterier (version 3).

Lilleborg Profesjonell

Vannforbruket på matter/ mopper er urealistisk lavt, bør være 11 - 13 liter, med konsekvenser også for grenseverdier på energi for denne gruppen.

Kommentar Miljømerking: *Her har vi fått inn svært ulike innspill som det fremgår ovenfor.*

Vaskeridrift

I følge Miljømerkings tall i bakgrundsdocumentet ligger vannforbruket på et gjennomsnittlig vaskeri på 18-20 liter per kg tøy. Det er ikke reelt i dag. Det beste vaskeriet i TPN ligger på 6 liter/kg tøy.

Hotell, arbeidstøy (helse) og sykehus/pleiehjem vaskes med samme teknologi på vaskerør og bruker samme mengde vann selv om kjemiforbruk er forskjellig. Det er riktignok noe lavere fyllingsgrad på arbeidstøy, som gjør at vannforbruket er noe høyere for arbeidstøy enn de andre kategoriene, men det er ingen grunn til å ha så stor forskjell på mengden vann som kan brukes for disse kategoriene.

Det foreslås at faktorene for vann senkes med 30% for alle kategoriene. I tillegg bør vannforbruket for kategoriene for hotell, sykehus/pleiehjem og arbeidstøy innen helse/handel, være mer likt.

Kommentar Miljømerking:

Vi kan ikke genkende, at vi noget sted har refereret til, at et gennemsnitligt vaskeri i Norden bruger 18-20 liter vand per kg tekstil. Vore tal fra 80 vaskerier i Norden for 2008 viser at forbruget af vand per kg tekstil vasket varierer meget og ligger mellem 1 og 30 liter per kg afhængig af tekstilkategori og vaske/vandgenbrugsteknologi. De lave vandforbrug ses typisk til vask af måtter/mopper. Som det fremgår af baggrundsdocumentet har vi ikke valgt at stille særligt skrappe krav til vandforbruget, da vi ikke vurderer vandforbruget på vaskeriet som den største miljøbelastning i livssyklus for tekstilservice. Vores krav skal sikre, at ingen svanemerkede vaskerier har et overdrevent og unødvendigt forbrug av vann. Bortset fra, at vi har valgt at skærpe kravet for vandforbrug til vask af let besmudset arbejdstøj (tekstilkategori 2).

Berendsen Textil Service A/S:

Foreslår at stramme opp på kravet til vandforbrug – se kommentar ovenfor under Energi.

Kommentar Miljømerking: *Vores indsamling af data viser, at Berendsen i Danmark generelt ligger lavt når det gælder forbruget af vand og energi. Vores målsætning er at lægge niveauet så det miljømæssigt kun er den bedste trediedel af vaskerierne i Norden, der kan leve op til Svanens krav.*

Som det fremgår af baggrundsdocumentet er det vores vurdering, at miljøparametre som energi- og kemikalieforbrug er væsentligere end vaskeriets vandforbrug betragter vi vores kravniveau for vand som passende idet vi dog strammer vandkravet for arbejdstøj til handel, service og institution fra 20 liter/kg til 17 liter/kg.

Når Svanen evaluerer sine kriterier, vil vi igen vurdere vores krav til vandforbrug for at sikre at vores krav følger med udviklingen i branchen.

Ecolab Aps:

Det skal fremgå at kravet er gældende for vaskeriets forbrug af frisk vand da mange vaskerier anvender en kombination af frisk vand og genbrugsvand til vaskeprocessen. Der bør med andre ord ikke være krav for vaskeriets forbrug af genbrugsvand.

Kommentar Miljømerking: Som det fremgår af høringsudkastet til baggrundsdocumentet, så er det vaskeriets forbrug af friskvand, der er sat krav til. Dette vil blive præciseret i selve kriteriedokumentet.

P4 Vannforbruk

Transport

Nortekstil

Vi har et vaskeri uten transportbehov. Det vil være urimelig å straffe den mest optimale miljøløsningen transportmessig med et mulig tap av 3 poeng fordi det ikke er transportbehov.

Kommentar Miljømerking: Her vil et vaskeri uden transport ikke have nogen emissioner fra transport og vil derfor blive givet maksimumpoint.

Vaskeridrift

Transportkravene er greie.

Syns det er bra at man kartlegger dieselforbruk per kg tøy/per kjørte kilometer: dette er noe som kan ses på til neste revisjon.

Kommentar Miljømerking: Vi takker for kommentaren. Det blir intressant å se sammenhengen mellom forbruket av drivstoff - og kg tekstil & antall km kjør. Det er noget af det vi vil kigge nærmere på i den kommende kriterierevision.

Initial Sverige AB

Om man anlitar en underleverantör skall alla bilarna i dennes vagnpark klara Svanen kravet. Det är orimligt, kravet kan vara de bilar som används för hyrda tjänsten.

Kommentar Miljømerking: På baggrund af høringskommentarerne har vi ændret kravet, så det udelukkende gælder de biler, der kører for vaskeriet.

Teknologisk Institutt

Krav til ekstern transportør: I den grad kravet går lengre enn kjøretøyforskriften, vil det være vanskelig å pålegge ekstern transportør krav til hele flåten. Tviler på

15. desember 2009

miljøeffekten i forhold til ressursforbruk ved å kreve nye biler. Krav om bekreftelse fra bilprodusent virker søkt – må være billeverandør

Kommentar Miljømerking: Bekreftelse fra billeverandør er i orden.

Krav til ekstern transportør vil kun gjelde den del av virksomheten, som server vaskeriet.

Hr Björkmans Entrémattor AB

Man borde kunna mäta CO2 per kg producerat gods, både kopplat till tvätten och leveranserna.

När det gäller mattservice ser fördelningen av CO2 hos oss ut så här.

Tvätt och Tork 40%

Lokal 18%

Distribution 22%

Miljövämlig transport borde premieras mer.

Kommentar Miljømerking: Vi vil i kommende kriterier, hvor vi med vores krav til at opgøre transportenergiforbruget, kigge på muligheden for at inkludere brændstofforbrug i obligatorisk energikrav.

Til fordelingen kan det bemærkes, at distributionen for måtter generelt forventes at have en relativt større betydning sammenlignet med andre tekstilkategorier, da energiforbruget til vask og tørring typisk er lavere og energiforbruget til transport større.

LINDSTRÖM OY

A course in environmental aware/efficient driving could be a voluntary which gives points. In the longer run new EU legislation will change this as this will be included in an obligatory lorry drivers training.

As an obligatory requirement should be the follow up of kilometres / washed textiles (km/kgtextile) or any other transport efficiency indicator.

Other requirements for getting points should be realistic, f. ex. swan labelled fuel is not available in a larger scale

Kommentar Miljømerking: Vi kjenner til dette EU-direktivet, men det vil være sjåfører en god stund ennå uten denne kunnskap.

Vores vurdering er, at et kursus i miljøeffektiv kørsel er en god møde at få chafførerne til at køre mere miljøbevidst. Ifølge vores oplysninger kan et sådan kursus gennemføres uden det store tidsforbrug og omkostninger for vaskeriet – og de besparelser, der opnås kan være med til at betale dette. Vi har derfor valgt at beholde kravet som obligatorisk, men samtidig lempet, så der bliver længere tid for nye chauffører til at få gennemført kurset.

Vi har allerede i høringsforslaget stillet et obligatorisk krav om, at man skal følge op på og indrapportere til Nordisk Miljømærkning omkring brændstofforbrug, kørte km med videre.

Vi vil i de neste kriteriene (versjon 3) vurdere å stille krav til forbruket av drivstoff- og kg tekstil & antall km kjørt. Miljømerket drivstoff er pr i dag ikke realistisk, men vil kunne endre seg i løpet av kriterienes gyldighetstid.

- - -

We are aware of the EU-legislation, but there will be drivers for a long period without this knowlegde.

We believe that a course in environmental efficient driving is a good way to direct the chauffeurs' attention towards more energy efficient driving. According to our information it is not expensive for a laundry to send their drivers on such a course and the savings from driving more energy efficient can pay some of the expences. We have chosen to keep the course obligatory but on the othter hand given a longer time frame for new chauffeurs.

In the hearing proposal we have an obligatory requirement to follow up on and report fuel consumption, driven km etc to Nordic Ecolabelling.

In the next version (version 3) we will look at the possibility to set up requirements related to the consumption of fuel, driven km and kg textiles. Ecolabelled fuel is not realistic today for most laundries, but this can change during the validity of the criteria.

Berendsen Textil Service A/S:

Berendsen anvender både chauffører der er ansat af selve virksomheden og chauffører der er eksternt hyrede ind via selvstændige vognmænd. Disse vognmændsforretninger varierer fra vognmænd med en bil til vognmænd med flere biler.

Det er vores erfaring at chauffører, der er internt ansatte, har en længere ansættelsesperiode end eksternt hyrede chauffører. Disse har i mange tilfælde meget korte ansættelsesperioder, ned til kørsel et par enkelt gange for Berendsen og for den pågældende vognmand, der hyrer chaufføren. Det er derfor vores vurdering, at krav om kursus i miljørigtig kørsel vil være et administrativt tungt og omkostningsfuldt krav at stille til den eksterne vognmand.

Der sker også stor udskiftning blandt vores egne chauffører, og det foreslås derfor, at kravet om kursus i miljørigtig kørsel udelukkende dækker chauffører, der har været ansat i 6 mdr eller mere. Og at de skal have gennemført kurset inden for de første 12 mdr af deres ansættelse”.

Kommentar Miljømerking: Nordisk Miljømærkning anerkender, at der kan være lav styrbarhed i forhold til at følge op på kravet med eksterne vognmænd. Samtidig udgør distributionen, som det fremgår af baggrundsdokumentet, under normale omstændigheder kun en lille del af tekstilservicens samlede miljøbelastning.

Derfor ændrer vi kravet i forhold til eksterne vognmænd, så det kun gælder for de personer og de biler, der vedrører transport for det svanemærkede vaskeri. Dokumentationen ske som en kopi af underskrevet kontrakt med vognmanden, hvor kravet er skrevet ind eller en erklæring fra vognmanden om at kravene overholdes for de chauffører, der kører for vaskeriet.

Vi ændrer ligeledes kravet, så kursus skal være afholdt senest 12 måneder efter ansættelse i stedet for de 6 måneder i høringsforslaget. Det gælder både ansættelse for interne og eksterne vognmænd.

Miljøstyrelsen:

Burde egentlig også indeholde et krav om at det indkøbte køretøj er brændstofeffektivt.

Kommentar Miljømerking: Vaskeriernes behov for transport er meget varierende. Nogle gange opfyldes behovet af en bil i personbilsklassen og andre gange af store lastvogstog. Samtidig vanskeliggøres et eventuelt krav ved at større biler ofter er mere energieffektive, men til gengæld betyder at tekstilerne skal transporteres over længere distancer. Skulle man lave energieffektiviseringskrav skulle vi lave en række forskellige klasser biler og stille kravene i forhold til disse. Dette ville kræve et omfattende arbejde og står ikke mål med den miljøgevisnst, der kunne opnås, da distributionen som det fremgår af baggrundsdokumentet kun udgør en begrænset del af den samlede miljøbelastning for tekstilservice.

Som det fremgår stiller vi krav til opgørelsen af brændstofforbrug og kørte distancer for at vi i et fremtidigt kriteriedokument vil blive bedre klædt på til at stille krav til distributionens brændstofeffektivitet.

P5 Transport - partikkelfilter

Statens Forurensningstilsyn

Tittelen på avsnittet antyder at det er krav til partikkelfilter. I tabell 7 står det...partikkelfilter og/eller lever opp til Euronorm 4 eller 5 for partikler...Det ser ut som om Euronorm 4 eller 5 ikke er et partikkelfilter. Hvis dette stemmer bør tittelen vurderes endret til for eksempel partikkelutslipp.

Kommentar Miljømerking: Tittelen endres og desuden ændres kravet til at fokusere på alle relevante aspekter ift. Euronormerne.

Tvätteriförbundet

Beträffande transporter borde kraven i P5 baseras på bilens körsträcka och inte antalet fordon, eftersom vissa tvätterier kan ha något reservfordon stående för att klara leveranser vid t ex service eller reparation av ordinarie bilar.

Textilia

Vad det gäller transporter borde kraven i P5 baseras på bilens körstäcka inte antal fordon.

Kommentar Miljømerking (Tvätteriförbundet/Textilia): Vi har på baggrund af høringen valgt at give vaskerierne valgfrihed i om det dokumenteres per køretøj eller per kørte km for at tage hånd om den nævnte problematik.

P6 Transport – miljømerket drivstoff

Miljøstyrelsen:

"I forhold til point for partikelfiltre (3 P for mere end 90% partikelfiltre) så synes 3 P i P6 for brug af 15% svanemærket brændstof helt ude af proportioner. Den positive miljøeffekt er slet ikke vist ved svanemærket brændstof".

Kommentar Miljømerking: Det er korrekt at miljøeffekten for miljømerket drivstoff ennå ikke er vist i større grad, da vi pr dags dato kun har en miljømerkingslisens innen denne gruppen. Vi håper at dette vil endres om ikke alt for lenge. Vi ønsker med dette kravet å motivere for bruk av Svanemærket drivstoff, på linje med Svanemærket tekstilvaskemidler for prof.og miljømerket tekstil. Heller ikke for disse gruppene er andelen miljømerket alternativ så høy som vi skulle ønsket, men det er i ferd med å skje en markant økning. Vi ser det også som positivt å fremme drivstoff basert på fornybar energi fremfor diesel og bensin. At man for drivstoff miljømessig sett også bør ha fokus på å minimere forbruket, gjelder for alle innsatsfaktorer, så som tekstilvaskemidler og tekstil.

2.8 Vaskekjemikalier

Tvätteriförbundet

När det gäller kraven för tvättkemikalier är tvätterierna helt i händerna på sina leverantörer. Det finns exempel där leverantörerna kräver betalt för att göra beräkningar på kemikalier åt tvätteriet. Vi anser att Svanen ska utforma kemikaliekraven så att tvätteriet själv kan styra sin Svanenansökan. Svanen kan då ställa krav på andel miljömärkta produkter, kemikalieförbrukning, begränsa kloranvändning och förbjuda vissa kemikalier.

Vi ser heller inte miljönyttan i att kräva intyg ifrån kemikalieleverantörernas råvaruleverantör. Detta gör dessutom hela ansökan mera trögarbetad.

Kommentar Miljømerking: Dette ville betyde, at vi skulle lempe gevaldigt på vores kemikaliekraft, idet den reelle produksammensætning ikke er tilgængelig for vaskeriet.

Vores erfaring er, at kemikalieleverandøren er en vigtig aktør på vaskeriet og er med til at justere kemien i de forskellige processer. Derfor vil involvering af kemikalieleverandøren ikke kunne undgås.

Vi har en forventning om, at de væsentligste leverandører i Norden (3-4 stykker) vil indsende dokumentation for deres produkter til Nordisk Miljømærkning og at denne dokumentation kan genanvendes i forbindelse med andre vaskerier, hvilket vil gøre sagsbehandlingen smidigere og lette presset på både Miljømærkning, vaskerier og kemikalieleverandør. Nogle leverandører, vi har været i kontakt med ønsker ikke at udlevere oplysninger om deres kemikalier til deres kunder selv på aggregere niveau, mens andre ikke har noget imod det. For de vaskerier med leverandører, der gerne vil dele oplysninger, så vi de selv løbende kunne følge op på om kemikaliekraftene er overholdt.

Vi har i forbindelse med høringen valgt at fjerne det obligatoriske krav om erklæring fra råvaruleverandører, da erklæring fra kemikalieleverandør i de fleste tilfælde vil

være tilstrækkeligt. Nordisk Miljømærkning forbeholder sig dog (som altid) ret til at bede om yderligere dokumentation fra råvarerleverandører, hvor vi finder det nødvendigt.

Branschföreningen för industriell och institutionell hygien

Gällande kemikaliekraven samt bilaga 6 (Lenas anm).

Vi hänvisar här till vårt yttrande över Remiss av förslag till reviderade kriterier för Svanenmärkning av textiltvättmedel för professionellt bruk (se denna remissammanställning) med bilagda brev (Se bilaga 1, Lenas anm)

Textilia

När det gäller kraven för tvättkemikalier är Textilia helt i händerna på sin leverantör. Svanen borde formulera kemikaliekraven så att tvätteriet själv kan styra sin Svanenansökan. Förbjud vissa kemikalier, begränsa kloranvändningen, ställ krav på andel miljömärkta produkter och kemikalieförbrukning. Att kräva intyg från kemikalieleverantörernas råvaruleverantörer gör ansökan än mer trögärdad. Vilken miljönytta finns i detta?

Kommentar Miljømerking (IIH/Textilia): Vores erfaring viser desværre at producenter af kemisk tekniske produkter ikke altid selv har tilstrækkelig viden om de råvarer de køber til selv at kunne vurdere om Svanens krav er opfyldt.

I dette tilfælde har vi dog vurderet, at vi godt kan fjerne det obligatoriske krav om erklæringer fra råvareleverandører. Se i øvrigt svar ovenfor til Tvätteriforbundet.

Christeyns:

The leverls are such that the risk for lower quality (wash result) will increase, rewash % will increase, and so will linen thrown away because of stains. Liquid detergents will be difficult to comply with the new standards: current systems (dosing) need to be adapted: costs.

Kommentar Miljømerking: Vi vil endre på klorkravet basert på de mange høringskommentarer om dette. Det vil bli tilføyet et par ekstra tekstilkategorier for klorkravet. Vores intension med kriterierne er ikke at øge kassationen, men at sikre, at vaskerierne ikke bruger klor uden, at det er nødvendigt.

- - -

Based on the many hearing comments, we have changed the level of chlorine. Extra textile categories will be added in the requirement for chlorine. Our intention with the requirement is not to increase the discard of textiles but to ensure that chlorine only uses chlorine when necessary.

Ecolab Aps:

Der skal kunne bruges egne data og ikke kun DID listen – lige som det er muligt i kriterierne for rengøringsmidler. Et eksempel på dette er for stoffet natriumcumolsulfonat der er listet som ikke let nedbrydeligt og ikke anaerob nedbrydeligt. Men ifølge HERA projektet så er dette stof let nedbrydeligt”.

Kommentar Miljømerking: Som i alle andre kriterier er det i første omgang DID-listen, der skal anvendes som dokumentation. Når det gjelder de få undtagelserne, der nyligt blev indført i Svanes kriterier for rengøringsmidler, så vil vi lade de samme undtagelser gælde i kriteriedokumentet for tekstilservice – med den samme argumentation.

Klassifisering av vaskekjemikalier

Lilleborg Profesjonell

Det står at Xn er uønsket, men at pereddiksyre og oksalsyre er unntatt. Hydrogenperoksid mellom 8 og 50 % er klassifisert som Xn. Hydrogenperoksid bør også være unntatt på linje med pereddiksyre og oksalsyre.

Kommentar Miljømerking Her er tale om en misforståelse. Vores forbud dækker Xn med R20, R21, R48, R65 og/eller R68. Hydrogenperoxid mellem 35 og 50% klassificeres Xn; R22-37/38-41 og rammes således ikke af vores forbud. Koncentrationer under 35% har "mildere" klassificering og rammes således heller ikke. Kun koncentrationer over 50% rammes således af vores forbud.

Teknologisk Institutt

Gjelder både O7 og O8; Tabell 9: R-33 og 64 er ikke knyttet til fareklassen repro. Tilsvarende kommentar som til O3.

Kommentar Miljømerking: Både ja og nej. Den bør efter vår mening stå under rep, men ikke dermed at klassifiseringen er Rep. R33 og 64 med eller uden Rep/T/Xn

Novozymes A/S:

Undtagelsen for enzymer i forhold til kravene om klassifisering og tilstedeværelse af sensibiliserende stoffer bør være generell og svarende til de seneste forslag til Blomst kriterier for tekstilvaskemidler og maskinopvaskemidler (se nedenfor). I det aktuelle høringsforslag bør undtagelsen under O7 derfor ikke begrænses til pletforbehandlingsmidler ligesom undtagelsen også bør omfatte O8. Exceptions from the requirement for sensitizing substances are: - Enzymes - Fragrance (see 6d for additional requirements) - Bleach catalysts used in low-temperature and coldwater products The exception also includes stabilizers and other auxiliary substances in the enzyme-, fragrance- and bleach catalyst ingredients.

Ecolab Aps:

Mærkning med Xn R42 er som forslag ikke tilladt – undtaget er dog plet – og forbehandlingsmidler med enzymer.

Dette bør ændres til også at gælde andre enzymprodukter da enzymprodukter er vigtige for at kunne vaske tekstiler med proteinbesmudsninger. Endvidere er det forventningen at enzymer vil blive anvendt mere i fremtiden grundet udviklingen mod lavtemperatur”.

Kommentar Miljømerking (Novozymes & Ecolab): Nordisk Miljømærkning ønsker at fremme brugen af lavtemperaturprocesser i vaskeribranchen og i O7 vil vi derfor undtagr alle produkter, hvor der er indholdet af enzymer, der giver anledning til

klassifisering med Xn, R42, idet vi dog ved klassifisering af produktet som tillægskrav vil kræve, at enzymerne er indkapslede eller bundet i slurry for at undgå eksponering ved indånding. Dette er normal branchestandard og vurderes derfor ikke at give anledning til problemer.

Nordisk miljømærkning vil anvende samme tolkning angående enzymer som i andre kriterier, så undtagelsen også inkluderer f.eks. stabilisatorer i enzymråvarer.

Ecolab Aps:

Mærkning med miljøfare N er som forslag ikke tilladt.

Dette bør fjernes da f.eks. natriumhypoklorit vil blive mærket som miljøfarlig.

Endvidere går udviklingen mod mere koncentrerede produkter hvilket gør at dette krav bliver sværere at overholde. Det afgørende er således mængden af miljøfarlige stoffer pr. kg vasket tekstil hvilket der er taget højde for i punkt 09”.

Kommentar Miljømerking: Den kommende klassifisering af hypochlorit får næppe indflydelse på vaskeriernes mulighed for at klare kravene, da kriterierne giver mulighed for en vis andel (5%) miljøfareklassificeret vaskekemi – netop fordi det væsentligste, som I skriver, er at reducere mængden af stoffer der belaster miljøet per kg vasket tekstil.

Klassifisering av inngående stoffer i vaskekjemikalier

Novozymes A/S:

Undtagelsen for enzymer i forhold til kravene om klassifisering og tilstedeværelse af sensibiliserende stoffer bør være generel og svarende til de seneste forslag til Blomst kriterier for tekstilvaskemidler og maskinopvaskemidler (se nedenfor). I det aktuelle høringsforslag bør undtagelsen under O7 derfor ikke begrænses til pletforbehandlingsmidler ligesom undtagelsen også bør omfatte O8. Exceptions from the requirement for sensitizing substances are: - Enzymes - Fragrance (see 6d for additional requirements) - Bleach catalysts used in low-temperature and coldwater products The exception also includes stabilizers and other auxiliary substances in the enzyme-, fragrance- and bleach catalyst ingredients.

Kommentar Miljømerking: Når det gjelder O8 gjelder forbudet kun sprayprodukter. Nordisk Miljømærkning mener ikke, at produkter, der kan danne aerosoler, som kan indåndes, bør indeholde stoffer, der er klassificeret som sensibiliserende ved indånding. Det er i øvrigt ikke vores vurdering, at vores krav giver anledning til problemer i forhold til enzymer, da vores erfaring er, at de enzymprodukter, der anvendes ude på vaskerierne tager højde for risikoen for eksponering ved indånding og derfor ikke findes som sprayprodukter.

Se i øvrigt svar ovenfor.

Vaskekjemikalienes innhold av miljøfarlige ikke lett nedbrytelige stoffer

Begrensning av vaskekjemikalienes samlede fortynningsvolum (CDV – kritisk fortynningsvolum)

Lilleborg Profesjonell

Fra e-mail 27.5. (Magne Fjørtoft, Lilleborg):

Vedlagt finner du vårt forslag til grenseverdier CDV kronisk. I denne utregningen har vi tatt hensyn til at noen av sorteringene som inneholder tekstiltyper som er flyttet fra kjemisk rens til vask. Selv med en høyere grenseverdi vil dette gi samlet miljøgevinst. Alle sorteringene er lagt på et realistisk nivå for å redusere omvask og kassasjon av tekstiler til et minimum.

I tillegg anbefaler vi en noe annen tilnærming til bruk av natriumhypokloritt. Ved å lage en kategori for omvask som i volum ikke skal overstige for eksempel 4,0 % av totalt produksjonsvolum, kan en konsentrere bruken av hypokloritt å få en mye mer effektiv flekkfjerning og samtidig holde det totale forbruket av hypokloritt nede.

Vår anbefaling til grenseverdi være 1650 mg aktivt klor per kg, altså en betydelig høyere grenseverdi, men vi oppnår en reell flekkfjerningseffekt samtidig som vi berenser det samlede forbruk ved å knytte det til en kategori. Dette vil redusere kassasjon av ellers brukbare tekstiler

	CDV kronisk
Arbeidstøy, kraftig	108050
Arbeidstøy lettere	66550
Hotell	33550
Restaurant	84800
Sykehus	58600
Dyner og puter	40900
Matter	31000
Mopper	55500

Kommentar Miljømerking (Lilleborg): Vores grundlag for at fastsætte kravniveauet er på grund af overgangen til CDV (fra GN) og inddragelsen af alle kemikalier, der kommer i kontakt med tekstilerne ikke særligt godt. Det har ikke været vores intension at stramme kriterierne for CDV i forhold til tidligere kriteriers GN-krav, men da der ikke er en lineær sammenhæng er det svært at ramme 'samme niveau'.

Viser det sig i evalueringen, at kravniveauet er sat, så det i praksis bliver meget lettere at leve op til kravene, så vil kravet blive strammet i den kommende version af kriterierne, hvor vi vil have et meget bedre datagrundlag til at fastsætte kravniveauet.

15. desember 2009

Når det gjelder grenseværdierne for klor, så har vi på baggrund af de mange kommentarer i høringen ændret denne for at undgå stor kassation af tekstiler. De nye klorkrav tager hensyn til behovet for omvask.

Ecolab Aps:

Det nye kriterieforslag gør, at der skal regnes på CDV i stedet for som tidligere på GN værdier dette gør det umiddelbart lidt vanskeligere at vurdere de umiddelbare konsekvenser for de nuværende licenshavere. Altså om det er muligt med uændrede parametre på det enkelte vaskeri at opfylde forslaget til de nye kriterier for vaskerier. Dette er specielt gældende for de vaskerier der vasker arbejdstøj og som har det største forbrug af kemi pr. kg tøj grundet de kraftige besmudsningsgrader”

Kommentar Miljømerking (Ecolab): Nordisk Miljømærkning er klar over, at vores grundlag for at fastsætte kravniveauet er væsentligt mindre end når det gjelder krav til f.eks. energi- og vandforbrug. Det har ikke været vores intension at stramme kriterierne for CDV i forhold til tidligere kriteriers GN-krav, men da der ikke er en lineær sammenhæng er det svært at ramme 'samme niveau'. Skulle det i forbindelse med fornyelsesansøgningerne vise sig, at niveauet er sat, så det i praksis bliver meget vanskeligere at leve op til kravet, vil vi justere kravet, så det kommer til at ligge på niveau med, hvad, der var intentionen.

Viser det sig i evalueringen, at kravniveauet er sat, så det i praksis bliver meget lettere at leve op til kravene, så vil kravet blive strammet i den kommende version af kriterierne, hvor vi vil have et meget bedre datagrundlag til at fastsætte kravniveauet.

P7 Poengmulighet for CDV-verdier

Begrensning av vaskekjemikalienes innhold av klor

Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn

Her har vi ikke forbruksverdier til å kunne kommentere tabellen, men vi mener det er bra mht. den totale miljøbelastningen at ikke det totalforbud mot klor. Flere vaskerier ville fått økt andre forbruksverdier betraktelig dersom det ble innført totalforbud, da enkelte tekstilkategorier ville blitt vasket på lange program med høyt kjemikalie-, vann- og energiforbruk på konvensjonelle vaskemaskiner samtidig som kassert mengde tekstiler ville økt.

Kommentar Miljømerking (NVK): Vi takker for kommentaren. Høringssvarene viser et behov for at ændre signifikant på klorgrenseværdierne for at undgå øget behov for omvask og kassation.

CHRISTEYNS NORDIC

In our point of view, the new proposed limits for the chlorine use are definitely too low. The laundries receive considerable amounts of textiles that contain stains that can be removed only by heavy bleaching; this is especially true for textiles coming from

kitchens and food industry. In many cases the only option for bleaching would be discarding the textiles.

In the current criteria it is allowed to use 1 500 mg of chlorine / textile kg. The proposed criterion sets the limit to 300 mg / kg in the kitchen textiles; this requirement in our opinion is unreasonable. Also, it should be noted that if the chlorine limits are lowered it forces the laundries to use higher washing temperatures and thus the energy use is increased – this cannot be expedient.

Kommentar Miljømerking (NVK): Høringsvarene viser et behov for at ændre signifikant på klorgrænseværdierne for at undgå øget behov for omvask og kassation.

- - -

The hearing shows a need to increase the levels of chlorine to avoid rewash and discard of textiles.

LINDSTRÖM OY

In the new criteria chlorine usage is calculated by wash categories and this can lead in work wear washing to 6 times lower dosing than in the present criteria and this gives bad washing result. Chlorine is needed for getting f.ex marinade and bakery stains away.

Factor limits for Chlorine should be set as in present criteria; so to say dosing per kg. Limit for work wear washes should be as now 1.5 g active chlorine / kg textiles or even 1,8 g/kg. For restaurant textiles 1.8 – 2 g/kg is required for getting good washing quality. For rewashes 2.8 – 3 g/kg is needed for ensuring good washing result. For hotel laundries for hygienic reasons about 0.2 g/kg is needed for tunnel washes.

Kommentar Miljømerking (Lindström): På baggrund af høringsvarene har vi indhentet yderligere oplysninger og tilpasset grænseværdierne for klor for at undgå øget omvask og kassation.

- - -

Based on the hearing we have collected more information and adjusted the requirements for chlorine to avoid rewash and discard of textiles.

Berendsen Textil service A/S:

Berendsen har arbejdet med at reducere brugen af klor på vores vaskerier og vi benytter i dag kun klor, hvor det er nødvendigt i forhold til at undgå kassation af tekstiler.

For øjeblikket har vi på trods af disse vanskeligheder i forhold at overholde de eksisterende klorkrav – særligt når det gælder vask af tøj, der har været brugt i forbindelse med fødevarer (f.eks. produktion og tilberedning). Den lave klordosering gør, at kassationen af tekstiler er øget markant. Kassation af tekstiler er ikke godt for miljøet og vil samtidig betyde store omkostninger til indkøb af nye tekstiler.

Der findes p.t. intet alternativ til klor, der som samlet løsning forbedrer påvirkningen af miljøet.

Det er vores vurdering, at vi ikke vil kunne overholde forslag til nye og endnu skrappe klorkrav, i hvert fald ikke på de vaskerier, hvor der er en høj andel af tekstiler, der har haft kontakt med fødevarer.

For at redusere kassationen af tekstiler foreslår vi, at øge den tilladte mængde klor i kategorierne arbejdstøj køkken/slgteri samt restaurant væsentligt.

Ecolab Aps:

Faktorværdien for klor er i forslaget sat til Fklor = 300,0 mg pr. kg tekstil for arbejdstøj industri etc.. Dette krav er vanskeligt at overholde for vaskerier der vasker svært besmudset arbejdstøj såsom kokke- og køkkentøj, arbejdstøj fra fiskeindustri etc. og/eller hvis vaskeriet også har større mængder omvask. Et forslag kunne være at opdele denne gruppe i henholdsvis mellem- og svært besmudset arbejdstøj og så øge Fklor værdien for det stærkt besmudsede tøj minimum svarende til det nuværende krav på 1,5 gram aktivt klor pr. kg tekstil. Jeg er dog klar over, at det er vanskeligt da det nye kriterieforslag ser på vaskeriets totale mængde tøj og den totale forbrugte mængde klor hvor det i de nuværende kriterier er et krav om max 1,5 gram aktivt klor pr. kg tekstil.

Kommentar Miljømerking: (Berendsen/Ecolab): "Kravniveauet for klor er i høringsudkastet sat skrappt i forhold til en stor del af vaskerierne i branchen for at sikre, at et svanemærket vaskeri arbejder seriøst med at udfase klor. Hørings svarene viser dog, at vi har fået strammet klorkravene for meget, hvilket vil medføre øget omvask og kassation, der ikke gavner miljøet. Derfor har vi efter høringen indført nye grænseværdier for klor, der tager hensyn til dette. Samtidig har vi øget motivationen til at reducere klorforbruget ved at hæve antallet af point, der kan opnås for reduceret klorforbrug.

Miljøstyrelsen:

Hvad menes der under tabel 13 med formlen hvor der indgår (Andel)_i, som ikke beskrives nærmere, men som vel i virkeligheden bare er procentandelen af tøj kategorien (i) i tabel 13.

Kommentar Miljømerking: (Andel)_i er som for alle andre beregninger ganske rigtig andelen af tøj kategorien 'i' – som forklaret f.eks. under tabel 2. Vi takker for kommentaren og tilføjer forklaringen ved alle relevante beregninger.

P8 Poengmuliget ved lavt forbrug av klor

Miljøstyrelsen:

"Ved at give mange (flere) point ved opfyldelse af P8 giver det et incitament til ansøger om at fokusere på et endnu mindre klorforbrug".

Kommentar Miljømerking: På baggrund af høringskommentarerne omkring klorforbrug har Nordisk Miljømærkning valgt at hæve grænserne for tilladt mængde klor i forhold til høringsudkastet, men stadig med skrappe obligatoriske klorkrav. Se ovenfor. Ved samme lejlighed har vi valgt at øge antallet af point, der kan opnås for at have lavere klorforbrug samt øge kravet til point, der skal opnås for at øge incitamentet til at reducere klorforbruget mest muligt.

Miljøstyrelsen:

” Der står opført en FV(klor) i P8, som ikke er anført andre steder i dokumentet”.

Kommentar Miljømerking: Vi takker for kommentaren og retter feilen (FVklor ændres til Fklor, der er forklaret i krav O11).

Begrensning av vaskekjemikalienes innhold av fosfor

Statens Forurensningstilsyn

Under O12 stilles det krav til innhold av fosfor i vaskekjemikalier. Her bør det tas med informasjon om at Norge har egne krav til innhold av fosfor i vaskemidler. Jf pkt 20 i Utkast til revidert kriteriedokument for tekstilvaskemidler til profesjonell bruk og SFTs uttalelse på det.

Skrivefeil: I første avsnitt under O12, vises det til tabell 13, det ser ut som det burde stå tabell 15 her.

Kommentar Miljømerking:

Kommentaren tas til følge. Se også svar til SFT i høringsammenstilling for tekstilvaskemidler for prof. bruk

Begrensning av vaskekjemikalienes innhold av ikke anaerobt nedbrytbare stoffer

CHRISTEYNS NORDIC

We are concerned with the new limits for aNBO and unaNBO. The level in present criteria is acceptable for getting good washing result. Complexing agents are needed in the washing process for getting good washing result and to avoid greying. Greying can lead to situation where elimination of textiles must be done far too early.

We oppose the proposed lowered limits on the anNBO-substances in the new criteria in the most textile categories. We refer to our stand on Ca and Mg ion complexing in our comment about the proposed criteria for Detergent for professional laundry.

Kommentar Miljømerking (Christeyns):

In the criteria document, we only have limits for anNBO, which in practice also limits the amount of aNBO. We agree that we in the hearing proposal for textile service in some of the product groups have limited the level of not anaerobly degradable substances to much. This is because our proposal in some situations is as strict as the proposed criteria for Nordic Ecolabelling of textile detergents for professional use. As more products than just the textile detergents are included in the calculations for textile service, the limits should be higher than for ecolabelled detergents. Hence, we have increased the allowed levels of anNBO for some of the textile categories to consider this. Be aware of that Iminodisuccinat (DID 148) may be excluded from the calculation of anNBO. For Cumensulphonate (DID 139) own data for degradation can be used to determine the degradation factor (DF). (DF=0,5 in the DID-list may be deviated).

Tensider, lett nedbrytbarhet aerob og anaerob

Stoffer som ikke får inngå i vaskekjemikaliet

Statens Forurensningstilsyn

Her er bl.a nanopartikler av metaller nevnt. Etter vår erfaring går for eksempel bruken av uttrykk som nanosølv og sølvioner noe om hverandre. En bør her være obs på at det også kan brukes metaller i ioneform. Det er også laget vaskemaskiner til forbrukere som gir små doser sølv i hver vask. Er ikke kjent med om slike brukes i vaskerier, men hvis de er aktuelle å bruke bør dette reguleres. Bruken av sølv som lukt/bakteriebekjempende stoff i tekstiler synes å være økende, så krav til innhold av sølv bør muligens også omfatte tekstiler som vaskeriene kjøper inn.

Kommentar Miljømerking (SFT):

Vi takker for kommentaren. Nordisk Miljømærkning deler bekymringen i forhold til bruk af sølvioner, men har ikke kendskab til at dette anvendes i praksis eller er på vej til at blive anvendt i praksis i industrielle vaskerier. Hvis det i forbindelse med kommende kriterieudvikling viser sig at være relevant vil vi overveje at stille krav både i forhold til kemi, vaskemaskiner og tekstiler.

Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn

Vi registrerer at et stoff som optisk hvitt står på denne listen uten at det oppgis gode argumenter for dette i bakgrunnsdokumentet. Optisk hvitt har en viktig funksjon i tekstilvaskemidler da det forhindrer misfarging over tid, og vil dermed kunne gi økt bruk av klor eller i verste tilfelle økt kassering av tekstiler.

Argumentasjonen med at optisk hvitt er unødvendig er ikke holdbar. Det samme argumentet kan brukes for flere andre kjemikalieingredienser, som for eksempel blekemidler som fjerner fargeflekker som for eksempel rødvin, men man vil da ikke ekskludere blekemiddel i vaskeprosesser av den grunn. Tekstilene kan fortsatt brukes selv med gjenværende fargeflekker, men brukerne vil selvsagt ikke bli fornøyde. Det samme ser vi med fjerningen av optisk hvitt.

Sett i et kvalitetsperspektiv burde optisk hvitt vært godkjent.

Kommentar Miljømerking:

Pletfjerningsmidler er ikke at sammenligne med optisk hvitt, der kunstigt øger tekstilernes hvidhed. Vi har ingen indikationer på, at vaskerier, der har udfaset optisk hvitt kasserer flere tekstiler. Kun når kunden direkte kan sammenligne tekstiler vasket med og uden optisk hvitt vil kunden opfatte forskellen. Det vil sige, at udfasning vil kunne give problemer i en overgangsperiode.

Når det gælder vores forbud mod optisk hvitt, så gælder samme krav i miljømærkning af tekstilvaskemidler for Blomsten og Svanen. Skulle kriterieudviklingen inden for disse produktgrupper åbne op for optisk hvitt vil det blive overvejet i kommende kriterieversion.

Ecolab Aps:

” Imprægneringsmidler er omfattet af det nye kriterieforslag. Til imprægnering af nogle typer arbejdstøj (typisk til udendørs brug) anvendes produkter baseret på flourcarbon. Arbejdstøjet er ved indkøb og levering fra tekstilleverandøren ligeledes imprægneret med flourcarbon. For at opretholde beskyttelse mod vandgennemtrængning er det vigtigt at genimprægnering kan foretages med jævne mellemrum.

Der er desværre intet brugbart alternativ til flourcarbon imprægnering så jeg vil foreslå at arbejdstøj til udendørsbrug samt arbejdstøj til brug i ekstreme miljøer undtages for kravet (krav 015 – PFAS)”.

Kommentar Miljømerking: Vand- og smudsafvisende egenskaber kan være væsentligt for flere typer af beklædning og OP-tekstiler. Vi har valgt i denne omgang at begrænse forbuddet til PFOS og PFOA for i de kommende kriterier på baggrund med erfaringer med brugen af denne type produkter, at vurdere muligheden for yderligere stramminger i forhold til andre PFAS-stoffer.

Miljøstyrelsen:

Miljøstyrelsen støtter op om kriteriet der udelukker brugen af parfume i tekstilservice. Argumentet er, at det ikke er den reelle slutbruger af det vaskede tøj, der faktisk vælger om han/hun ønsker parfumeret tøj. I og med, det er en arbeidssituation og umuligt at vælge til eller fra, hvis vaskeriet anvender parfume, så skal parfume selvfølgelig udelukkes af hensyn til arbejdsmiljøet.

Kommentar Miljømerking: Nordisk Miljømærkning takker for støtten.

Fargestoffer

P9 Poengmulighet for Svanemerkede, Blomstmerkede og/eller Bra Miljøval-merkede tekstilvaskemidler for profesjonelle brukere.

Branschföreningen för industriell och institutionell hygien

Miljömärkning är för oss ett frivilligt kommunikationshjälpmedel och betyder inte att en produkt har bättre miljöprestanda än en annan likvärdig produkt. Det föreslagna poängbelöningssystemet beträffande andelen miljömärkta produkter anser vi är diskriminerande och konkurrensbegränsande, eftersom de ”tvingar” in produkter i Nordiska Svanens eller övriga miljömärkningssystem.

Vår uppfattning är att kriterierna ska verka för miljönyttan, snarare än för att specifikt gynna miljömärkning. Därför anser vi att Nordiska Svanen ska belöna användning av likvärdiga produkter, d v s produkter som uppfyller specificerade krav/kriterier. Vårt förslag är att produkter som uppfyller MSR-kriterier för kemisk-tekniska produkter för professionell hygien, rengöring och underhåll, värderas lika högt som miljömärkta produkter. När det gäller verifikation på att leverantörens produkter uppfyller kraven i kriterierna för tekstilservice, bör Nordiska Svanen acceptera samma förfarande som Miljöstyrningsrådet (MSR) utarbetat för inköpare i offentlig upphandling, d v s ett företagsintyg som kan kompletteras med stöddokument.

Kommentar Miljømerking:

Det finns en tydlig skillnad mellan hur MSR (Miljöstyrningsrådet, Sverige) och Miljömärkningen arbetar. MSR tar fram ramar för vilka krav en upphandlare bör ställa i samband med en upphandling samt vad som kan anses vara ett lämpligt verifikat (exempelvis en leverantörsförsäkran). Miljömärkningen arbetar med ISO typ 1-märkning. Detta innebär att det är en oberoende organisation som tar fram vilka krav som ska gälla för en viss produkt/tjänst och gör sedan en granskning och bedömning om den framlagda dokumentationen uppfyller dessa krav. Vi anser inte att en leverantörsförsäkran kan motsvara den miljö- och kvalitetssäkring som en typ 1-märkning innebär. Därför kommer vi fortsätta ställa krav till, och ge poäng för, produkter och tjänster som innehar denna typ av märkning.

2.9 Tekstil

Krav til tekstiler

Vaskeridrift

Kravene er greie som de står i dag. Men det bør vurderes om det skal innføres krav til bomullsandel i tekstiler – det bør gis poeng til de som prøver å redusere bomullsandelen. Produksjon av bomull er veldig ressurskrevende, og det skaper store miljø- og helseproblemer som forurensning av grunnvann og drikkevann og alvorlige helseplager som følge av kjemikaliebruk. Erstattes bomull med for eksempel polyester reduseres energiforbruket drastisk. Også vann og kjemiforbruk vil reduseres betydelig. Det er flere måter å redusere bomullsandelen på, f.eks øke mengden polyester eller andre tekstilfibre.

I dag består mange kokkejakker av 50% bomull og 50% polyester. Innenfor arbeidstøy helsesektor og hotell er også mye av tekstilene blandingsvare med 50% bomull/50% polyester.

Forslag til krav: sengetøy bør ikke inneholde mer enn 50% bomull. Arbeidstøy, (helse, kokkejakker etc) bør inneholde maks 60% bomull. Matter bør ikke inneholde bomull. Det er ikke noe problem med tilgang på slike tekstiler på det nordiske markedet. Når det gjelder industribekledning fins det tøy helt uten bomull med flammehemmende egenskaper.

Kommentar Miljømerking:

Som der er argumenteret for i baggrunden ligger den væsentligste og samtidig mest styrbare miljøbelastning i livscyklus på vaskeriet. Ved at sætte skrappe krav til energiforbrug motiverer vi samtidig vaskerierne til at reducere mængden af bomuld i tekstilerne, da det er en af metoderne til at reducere vaskeriet energiforbrug grundet langt mindre energi til tørring for syntetiske fibre.

Tvätteriforbundet

Vid beräkning av mängden miljömärkta produkter inom flatgoods räknas normalt

inte frotté in. Vi anser att frottén naturligtvis ska ingå i denna grupp. Många av tvätteriets kunder vill inte ha lakan i 100 % bomull, så verkligheten är att de flesta av tvätteriernas textilier är en blandning av bomull och polyester vilket inte är möjligt att Svanenmärka.

Kommentar Miljømerking:

Der er tale om 2 misforståelser:

Det er fuldt ud muligt at mærke blandings tekstiler i polyester/bomuld med både Svanen og Blomsten, så her er der tale om en misforståelse.

Beregningerne i høringen tager allerede hensyn til brug af miljømærkede tekstiler inden for samtlige tekstilkategorier (inkl. frotté). Alle tekstiler med Blomsten eller Svanen regnes således med i tælleren i begge formler ($quantity_{Swan/Flower}$) – men er ikke inkluderet i nævneren.

Textilia

Varför är inte frotté med, många av Textilias kunder vill inte ha lakan, mm i 100 % bomull så verkligheten är den att de flesta av tvätteriernas textilier är en blandning av bomull och polyester vilket inte är möjligt att Svanenmärka. Det i Textilias sortiment som är miljömärkt är frotté. Det är inte tydligt vad som ska räknas med i krav O17 och P10 och de är inte kopplade till varandra.

Kommentar Miljømerking:

Der er tale om en misforståelse. Miljømærket frotté tæller med i begge beregninger i tælleren som forklaret i vores svar ovenfor til Tvätteriforbundet.

LINDSTRÖM OY

Textile requirements are very strict as textiles with EU flower is only in a limited amount available on the market. And textiles must be able to process in a professional way.

Frotee is not included to the textile requirements?

Kommentar Miljømerking:

Yes, we are aware that Ecolabelled textiles are limited, why we also accept that fulfilment of the obligatory requirement can be done by using textiles fulfilling the requirements of Ökotex-100, despite the fact that this does not consider the life cycle of the textiles. Furthermore, we have based on the comments in the hearing decided to increase the factor for ecolabelled textiles from 2,5 to 3,0.

It is a misunderstanding, that frotté is not included in the calculations of the hearing proposal. Ecolabelled frotté as well as all other ecolabelled textile categories are included in the numerator in the calculations (quantity_{Swan/Flower}) – but not in the denominator.

Berendsen Textil Service A/S:

Vi vurderer, at vi vil have svært ved at opfylde kravet om minimum 75%'s indkøb af miljømærkede og sundhedsmærkede tekstiler – også selvom de miljømærkede tekstiler tæller 2,5.

Vores kontrol med vores leverandører er baseret på en indberetningspligt omkring deres indkøb og videresalg til os. Vi har overordentligt mange leverandører, og vælger derfor at fokusere på de 7-8 største leverandører, der leverer størstedelen af vores indkøbte tekstiler. Vores største leverandører kommer alle fra de nordiske lande.

Som det fremgår af den vedlagte oversigt (fortrolig), udgjorde økotex og miljømærkeandelen af vores samlede indkøb ca. 66% i første kvartal 2008. Andelen er øget siden da som følge af svanemærkningen af vores vaskerier, men vi vurderer, at vi kun lige netop lever op til de nuværende krav.

Vi er i stand til at levere miljømærkede tekstiler til vores kunder, såfremt der er efterspørgsel herefter. Men det er vores erfaring, at selv om spørgsmålet kommer frem i udbudsrunder, vælger kunden efter prisen. Der synes stort set ingen villighed hos vores kunder til at betale en merpris for miljø og sundhed. Da miljømærkede tekstiler har en merpris, der vil gøre det urentabelt at købe ind, medmindre det er muligt at vælte merprisen helt eller delvist over på kunden, finder vi det yderst svært at øge vores andel af miljømærkede tekstiler.

Vi foreslår at procentsatsen ændres til 70%”.

Kommentar Miljømerking: Vi takker for de detaljerede oplysninger om Jeres tekstilindkøb.

Af Jeres væsentligste leverandører kan det bemærkes, at størsteparten af dem har licens til at levere tekstiler, der er miljømærket med Blomsten. Den pris som et tekstilvirksomhed betaler til miljømærkningsorganisationen for blomstmærkede tekstiler svarer maksimalt til 1,5 kr per 1.000 kr omsætning og med den kommende reviderede Blomstforordning forventes dette at blive endnu billigere. Det er altså næppe prisen for selve miljømærkningen, der giver eventuelle prisforskelle.

Samtidig bør det bemærkes, at miljø- eller økotexmærkede tekstiler i andre kategorier end fladtøj (der rulles) og arbejdstøj tæller med i udregningen, hvorfor kravet på 75% ikke betyder, at man f.eks. skal indkøbe 75% økotexcertificerede tekstiler.

Et eksempel:

Et vaskeris tekstilindkøb fordeler sig på 60% arbejdstøj, 20% fladtøj (der rulles) og 20% øvrige tekstiler.

Andelen af Økotex-100 certificerede tekstiler er:

70% af arbejdstøjet
60% af fladtøjet (der rulles)
50% af det øvrige

Andelen af miljømærkede tekstiler er 0.

Da der regnes relativt i forhold til indkøbet af arbejdstøj og fladtøj (der rulles), vil vaskeriet få en relativ score på 80%, hvilket betyder, at vaskeriet klarer kravene til indkøb af tekstiler på trods af, at ingen leverandører leverede over 70% økotex-100 certificerede tekstiler.

I forbindelse med de indkomne kommentarer har vi dog valgt at der skal gives yderligere incitament til indkøb af miljømærkede tekstiler, da miljømærkekriterierne dækker væsentlig flere parametre end økotex-100, der udelukkende kigger på indholdet af visse sundhedsskadelige stoffer i slutproduktet. I forhold til høringen ændrer vi derfor faktoren fra 2,5 til 3,0, hvorved der for vaskerier, der indkøber miljømærkede tekstiler vil være tale om en lille lempelse i forhold til høringsforslaget.

Vi har ydermere givet mulighed for at tekstiler med Bra Miljöval (dog med både "Bra fiber" og "Bra beredning") kan regnes med som miljømærkede tekstiler.

De Forenede Dampvaskerier A/S:

Der ses ikke konsekvens i opgørelsen af tekstiler i kg eller kr. Det vil blive komplekst at opgøre indkøbt tekstil i kg frem for kr.

Kommentar Miljømerking: Udfra en miljøbetragtning vil det sandsynligvis være mest 'korrekt' at lave vægtningen i forhold til vægten af de indkøbte tekstiler. Men netop fordi mange vaskerier vil have svært ved at opgøre dette i andet en økonomiske enheder, så har vi i høringsudkastet givet valgfrihed når det gælder om man vil opgøre tekstilindkøbet i kroner eller kg. Der er altså ikke tale om, at vaskeriet er forpligtet til at regne i både kroner og kg.

P10 Poeng for miljømerket tekstil

Miljøstyrelsen:

Med nedenstående eksempler (f.eks. P8 og P10) giver Svanen point for at mindske klor (P8) og for at anvende miljømærkede produkter (tekstiler) i den svanemærkede services. I og med, at der allerede er obligatoriske kriterier, der sikrer et rimeligt niveau for tekstilernes miljøstandard, kunne det foreslås at ansøger i stedet indrømmes et rimeligt nedslag i ansøgningsgebyret, når der anvendes miljømærkede produkter i serviceydelsen, idet de tilsvarende obligatoriske krav, derved er meget lettere at kontrollere.

Brugen af miljømærket tekstiler er allerede reguleret i O17, hvor de væsentligste miljøPARAMETRE reguleres. At præmiere yderligere brug af miljømærkede tekstiler er kun en administrativ fordel i ansøgningsøjeblikket og den løbende kontrol. Som med tekstilvaskemidler, så bør brugen af over 90% miljømærkede tekstiler honoreres med reduktion på gebyrsiden og samtidig betyde at virksomheden opfylder O17.

Kommentar Miljømerking: 90% miljømærkede tekstiler er pt. et urealistisk scenario, men det vil allerede som forslaget er i dag betyde, at virksomheden oppfyller krav O17.

De obligatoriske krav til tekstiler kan opnås alene ved at købe produkter, der lever op til kravene i Øko-tex-100. Økotex-100 er ikke livscyklusbaseret og siger udelukkende noget om indholdet, af visse sundhedsskadelige stoffer i slutproduktet. Miljømærkede tekstiler derimod stiller også krav til tekstil- og fiberproduktionen – og ikke bare slutproduktets indhold af problematiske stoffer. Derfor er det væsentligt at motivere til at have en høj andel af miljømærkede tekstiler.

Det er derfor ikke korrekt, at miljømærkede tekstiler kun er en administrativ fordel. I praksis vil der ingen administrative fordele være i forhold til at dokumentere kravet når der er tale om miljømærkede tekstiler i forhold til Øko-tex-100 certificerede tekstiler.

Nordisk Miljømærkning giver allerede i dag mulighed for at fratække indkøb af miljømærkede 'halvfabrikata' (i dette tilfælde f.eks. tekstiler og vaskemidler) inden udregningen af grundlaget for det årlige omsætningsgebyr.

P11 Kartlegging av tekstiltap

Tvätteriförbundet

I P11 krävs också att tvätterierna ska mäta andelen bomullsrester i torkprocessen. Detta är totalt omöjligt då dammet i filtren är en blandning av hår, olika typer av textilrester samt allmänt damm från tvätterilokalen. Detta krav måste tas bort.

Textilia

I P11 krävs att tvätterierna ska mäta andelen bomullsrester i torkprocessen. Detta är helt omöjligt då dammet i filtrena är en blandning av hår, olika typer av textilrester samt allmänt damm från tvätteriet. Om kravet dessutom gäller tvätteriets egna textilier ska vi då ta bort ludd som kommer från externa textilier?

Initial Sverige AB

Att sitta och räkna de olika fiberslagen som kommer i filtret från tumlaren förfaller orimligt, då man tvättar olika plagg så finns kanske 1000 tals fibrer av flera olika slag i tumlarens filter. Nej det fungerar inte.

Hr Björkmans Entrémattor AB

P11 om svinn känns mer som en kvalitét och ekonomisk fråga och inte relevant för en Svanen märkning.

Teknologisk institutt

Bør presiseres – dersom man ønsker fordeling på produktgruppe vil det være svært vanskelig å beskrive.

LINDSTRÖM OY

Mapping textile losses including follow up of fluff is unrealistic. This should not be included to the criteria.

Kommentar Miljømerking:

Nordisk Miljømærkning takker for de meget entydige hørings svar og har som konsekvens heraf valgt at fjerne pointkravet grundet manglende styrbarhed.

- - -

We have deleted the requirement regarding mapping of textile losses.

Code of conduct /leverandørpolitikk

Vaskeridrift

Kravet til Code of conduct sender et viktig signal – syns det er bra at det er tatt med etiske aspekter i kravene også. Men det har egentlig ikke noe effekt, da det er vanskelig å vite hvordan man skal dokumentere dette – og sporbarhet i leverandørkjeden er vanskelig. Man kan stille krav om dette til tekstilleverandør, men i praksis kan du ikke skille ”gode” og ”dårlige” leverandører fra hverandre med dette kravet.

Kommentar Miljømerking:

Nordisk Miljømærkning takker for kommentaren. Vi er enige i, at kravet i sig selv ikke er nogen garanti. Men vi mener, at det er langt bedre at involvere sig og stille etiske krav til sine leverandører, da dette i mange tilfælde kan have en positiv påvirkning. Det er denne positive påvirkning, vi ønsker at høste frugterne af og som vi skriver, så er motivationen for kravet, at rducere risikoen at arbejdere i tekstilindustrien arbejder under urimelige forhold.

Vi mener, at kravet fortsat sender et stærkt signal og vi har ændret formuleringen så vi lægger et større ansvar over på vores licenshaver. Dette kan ses som et første skridt på vejen og vi kan i kommende revision af kriterierne se på muligheden for at gøre yderligere for at påvirke processen i den rigtige retning.

2.10 Utslipp, avfall, emballasje og retursystem

Krav til vannutslipp

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen har tyvärr inte möjlighet att göra en detaljerad granskning av det nya kriteriedokumentet men vill ändå lämna två smärre kommentarer:

1) Användningen av fosfater i tvättmedel är i Sverige fortfarande tillåten för yrkesmässigt bruk, bland annat på grund av uppfattningen att avloppsvattnet från sådan tvätt endast i undantagsfall går till så kallat enskilda avlopp utan fullgod fosforrening. Det vore därför värdefullt om licenstagaren även måste intyga att avloppsvattnet inte når enskilda avlopp om fosfatbaserade produkter används.

Kommentar Miljømerking:

Nordisk Miljømærkning takker for svaret. Vi har ikke kendskab til industrielle vaskerier, der udlederspildevand direkte til recipient uden fosforrensning. Desuden har vi krav om, at alle myndighedsregler og lokale betingelser for at operere skal opfyldes. Det vil sige, at betingelserne i f.eks. en spildevandstilladelse fra den lokale miljømyndighed skal overholdes. Har man fra miljømyndighedernes side vurderet, at et vaskeri ikke må bruge fosfater på grund af særlige udledningsforhold, så er dette også et krav for at kunne få Svanen.

Vaskeridrift

Det bør være minimumskrav på at man har filtrering av grovvann ned til 40 µ – dette hovedsakelig for å fjerne grovpartikler.

Kommunene og SFT er veldig dårlige til å stille krav, og det er store forskjeller på kravene fra kommune til kommune dersom det stilles krav. Miljømerking bør derfor ta et ansvar her og stille krav til dette.

Det bør også stilles krav på temperatur på avløpsvann. Avløpsvann fra en standard vaskeprosess i Norge med termisk desinfisering (85 grader i kokesonen i minimum 10 minutter) har en snittemperatur forutsatt at vaskeriet ikke gjenvinner varmen på ca 40-45 grader. Normalt vil brukt prosessvann som er kjørt via varmeveksler ha en snittemperatur på ca 20-25 grader. Vårt poeng med å stille denne type krav er å sikre at alle Svanemerkede vaskerier benytter energiløsning som medfører redusert energibruk. Minimumskravet bør være en maks vanntemperatur på 25 grader.

Kommentar Miljømerking:

Vi takker for forslagene om at stille krav til spildevandet for at undgå grovpartikler og varmetab i afløbet. I forbindelse med neste revisjon kommer vi til at kigge på muligheten for at stille krav til spindevand og rensning. Det nuværende kriterieforslag stiller allerede krav til energiforbruk og dermed krav om at redusere varmetabene fra f.eks. de varme strømme på vaskeriet.

Produksjonsavfall og retursystem

Retursystem for produkter og emballasje

Leveranse av vaskekemikalier

2.11 Kvalitetskontroll av vaskeri

Krav på vaskeriets kvalitetskontroll

Norske Vaskeriers Kvalitetstilsyn

Det er meget bra at dere tar hensyn til dette, da alle forsøk på reduksjon av forbruksverdier vil ha innvirkning på kvaliteten. I tillegg må man også sikre at vaskeriene som leverer tekstiler til helseinstitusjoner og næringsmiddelindustri har tilstrekkelig kontroll med hygien på de tekstilene som leveres, for det er klart at man kan få redusert energiforbruket dersom man ikke gjennomfører (eller ikke har kontroll med) desinfeksjonen av tekstilene.

Dere må for øvrig være oppmerksom på at vaskerier ikke nødvendigvis trenger å oppfylle nasjonale krav eller kravene i vår Teknisk Protokoll for å kunne motta oppdragsrapporter på vaskeriets tilstand. NVK tar også på seg oppdrag fra vaskerier som ikke nødvendigvis tilfredsstillt kravene og brukes disse i det formål å bli svanemerket blir det feil.

En rapport fra NVK (eller andre) er derfor ikke en bekreftelse på at vaskeriet tilfredsstillt kravene. Hvorvidt vaskeriet tilfredsstillt kravene vil derimot komme fram i selve rapporten.

Et medlemskap i NVK vil derimot bekrefte at vaskeriene tilfredsstiller kravene og har nødvendig kontroll mht. kvalitet og ikke minst hygiene. Vår oppfatning er at kvalitetssikring er en kontinuerlig prosess, og at kvalitetskontroll må gjennomføres av eksterne kontrollører over flere kontrollbesøk per år der minst ett besøk bør være uanmeldt. De fleste nasjonale kontrollorgan har ingen uanmeldte kontrollbesøk og gjennomfører 1 stk besøk per år. Dette er etter vår mening ikke tilstrekkelig, spesielt ikke dersom vaskerier innfører kjemotermisk desinfeksjon som gir mye større kontrollbehov mht. hygiene enn det termisk desinfeksjon gir.

Kommentar Miljømerking:

Vi takker for kommentarerne og er opptatt av, at en rapport i sig selv ikke er dokumentation for at kravet er overholdt, men det er konklusjonen i rapporten, der er avgjørende.

LINDSTRÖM OY

As an alternative to national laundry association should certified management systems such as ISO9001 and ISO14001 should be accepted.

Kommentar Miljømerking:

ISO 9001 and ISO 14001 does not set up specific obligatoric requirements related to laundries and a certificate does not say anything on the current level of quality and environmental aspects.

However, we are aware that there should be an alternative to the standards of the branch organisations as we cannot have a requirement that indirectly require membership of a specific branch organisation. Therefore, we have included fulfilment of RAL 992 “Professional Linen Care – Quality Assurance” as an alternative. However, as RAL 992 does not accept sorting hospital textiles at the laundry and this can be a problem for environmental optimization of the washing and drying processes, fulfilment of the requirements related to sorting can be omitted. Fulfilment of the requirements can be shown by presenting a valid certificate or a report from an independent 3. party expert. Control visits must take place at least once a year and a report must be presented to Nordic Ecolabelling.

2.12 Poengsammenstilling

Poengsammenstilling

Textilia

Poängfördelningen är bra, men gränsen på 11 poäng är lätt att klara.

Kommentar Miljømerking:

Vores obligatoriske krav i sig selv vil baseret på de data vi har indsamlet fra 80 vaskerier i Norden sortere en meget stor del af vaskerierne fra med mindre, at de gennemfører væsentlige ændringer. Det betyder, at pointkravene i sig selv ikke behøver at være meget svære at klare. Pointkravene skal derimod motivere til yderligere miljøforbedringer.

På basis af høringskommentarerne har vi dog ændret på pointfordeling og pointkrav og sat pointkravet op fra 11 til 15 point.

Initial Sverige AB

Att kunna ta poäng är inte bra! Jag tror att man krånglar till det. Hur skall jag kunna marknadsföra det? Vem utan den väldigt insatta kommer att ta till sig informationen? Kommer detta att appliceras på andra produkter? Skall jag skriva till en kund att jag har kriterier nr 375 001 + 8 poäng . Svanen skall vara ett krav (en ribba) alla som kan hoppa över får vara klara i tävlingen de som river! Nej!

Kommentar Miljømerking:

Pointkravene er ikke frivillige krav, men der er et obligatorisk krav for at opnå et vist antal point (15 point efter høringen). Alle vaskerier med Svanen skal således opnå mindst 15 point ud over at leve op til de øvrige skrappe obligatoriske miljøkrav. Hvis man ligger 5% bedre på energi end Svanens krav, så markedsfører man sig jo heller ikke med Svanen minus 5% energi. Selv med pointkrav, der giver en fleksibilitet for vaskeriet, vil Svanen være en "ribba" som alle, der ønsker Svanen må "hoppe over". Men denne nye kriterieversion har vi lagt "ribban" væsentligt højere end tidligere så mange får svært ved at "hoppe over den" uden at gennemføre markante forbedringer.

Miljøstyrelsen:

Sammenhængen mellem obligatoriske krav og frivillige krav (pointkrav) synes ikke umiddelbart at være afbalanceret. Der skal opnås 11 point, og der kan potentielt opnås 60 point. En større andel af de 60 point bør skulle opfyldes".

Kommentar Miljømerking: Antallet af point, der skal opnås ud af det samlede antal teoretisk opnåelige point afhænger blandt andet af de obligatoriske kravniveauet for de obligatoriske krav samt om den realistiske mulighed for at reducere miljøbelastningen yderligere for at opnå point. Overordnet set forsøger vi at lægge vores krav, så det kun er den bedste trediedel af vaskerierne i Norden, der har mulighed for at leve op til vores krav. Vores vurdering er, at det obligatoriske kravniveau er sat meget hårdt og at det ikke er let at opnå mange point uden at gøre en væsentlig indsats. Det er baggrunden for, at antallet af point, der skal opnås, umiddelbart ser ud til at være overkommeligt. På baggrund af de samlede input fra høringen omkring pointsystemet bliver der lavet lidt om på pointfordeling og krav, så xxx ((afventer til vi er enige om, hvilke ændringer, der skal ske før der kan svares færdigt)).

Miljøstyrelsen:

Det samme gælder de frivillige pointkrav for energi, vandforbrug, klor, transporteffektive køretøjer og brugen af partikelfilter, som ikke reguleres ved brug af miljømærkede produkter i den miljømærkede service. Her bør der være flere point. Hvorimod en del af de øvrige frivillige pointkrav, der omhandler opfyldelse af indkøb af miljømærkede produkter (renseri, CDV, vaskemidler, tekstiler), i stedet kunne give

en reduktion på gebyrsiden ved brug af en vis mængde miljømærkede produkter i den miljømærkede service, fordi det giver en administrativ lettelse.

Kommentar Miljømerking:

Vi giver allerede i dag mulighed for at fratække indkøb af miljømærkede halvfabrikata som vaskemidler og tekstiler fra i omsætningen før beregning af omsætningsafgift. Indkøb af miljømærkede produkter giver ekstra miljøgevinster, hvorfor det er rimeligt at præmiere det med point – for de vaskerier, der ønsker at lægge deres indsats her.

Miljøstyrelsen:

Vægtningen af klorfri tekstilrens synes at være alt for lav, i forhold til at der kun skal opnås 11 point, og der kan opnås 9 alene ved at anvende miljømærkede vaskemidler (tabel 17). Det virker næsten "gratis" at opnå 9 point ved at anvende miljømærkede tekstilvaskemidler (såfremt disse findes), også fordi mer-miljøværdien synes at være lille, i og med vaskemidler jo allerede reguleres i dokumentet.

Derfor bør klorfri blegning vægtes højere, men især for de vaskerier der har lov til at anvende store mængder klor. Tabel 14 bør derfor indeholde en Aklor udgør mindre end 10% af Gklor = 9 point, og så skal tabel 17 rangeres helt anledes:

50% = 1 P

70% = 2 P

90% = 3 P”

I virkeligheden er anvendelsen af miljømærkede tekstilvaskemidler i et miljømærkede vaskeri jo mest interessant hvis det altid udgør 100%. Det vil lette licensansøgningsarbejdet, og den senere kontrol gennem året. Derfor kunne virksomheder der anvender 100% (eller bare over 90%) miljømærkede tekstilvaskemidler få en prisreduktion på gebyrsiden, netop fordi der er mindre administration og kontrol. Samtidig kunne man indføre at brugen af over 90% miljømærkede tekstilvaskemidler automatisk gjorde at vaskeriet opfylder de øvrige miljøkrav til vaskemidlerne.

Men set i forhold til prioriteringen med at få klorforbruget ned, giver det ikke mening at give 9 P til 90% anvendelse af miljømærkede tekstilvaskemidler”.

Kommentar Miljømerking:

I høringsforslaget var den tilladte mængde klor sat meget lavt, hvorfor yderligere reduktioner havde begrænset miljørelevans og dermed var pointniveauet ikke sat så højt for klorreduktion. På baggrund af høringskommentarerne fra vaskerier og kemikalieleverandører har vi dog måtte erkende, at en så stærk reduktion i muligheden for at bruge klor kan betyde dårligere kvalitet samt en markant øgning i mængden af omvask og tekstilkassation, hvilket ikke er til gavn for miljøet.

Vi har derfor valg at have et skrappt men mere realistisk klorkrav, som ydermere er delt ind, så der tages hensyn til hvilke tekstiler, der har et reelt behov for klor.

Relevans og potentiale for at reducere klorniveauet i forhold til Svanens krav bliver således højere, hvilket vi har afspejlet i pointmulighederne for reuceret forbrug af klor, som vi har fordoblet fra 5 til 10.

2.13 Miljøledelse inklusive myndighetskrav

Miljøpolicy

Organisasjon og ansvar

Endringer og avvikelser

Kunnskap om Svanens krav

Innkjøp

Dokumentasjon fra søkeren

Tvätteriförbundet

I krav O30 står att all dokumentation ska finnas samlad på ett ställe i lokalen. I verkligheten finns underlagen på olika ställen i verksamheten t ex i ekonomisystem, produktionsdatorer och på fakturor. Vad är miljönyttan att kopiera alla underlag och samla dem på ett ställe?

Textilia

I krav O30 står att all dokumentation ska finnas samlad på ett ställe. Textilias underlag finns på olika ställen i verksamheten, t ex ekonomisystem, produktionsdatorer, på fakturor.

Kommentar Miljømerking (Tvätteriförbundet/Textilia):

”Samlet på ét sted hos licenshaveren” kan godt f.eks. være en computer, hvorfra der er adgang til de nævnte dokumenter.

Lover og forordninger

Markedsføring

Periodisk oppfølging

2.14 Markedsføring

2.15 Svanemerkets utforming

2.16 Etterkontroll

2.17 Hvor lenge gjelder lisensen

2.18 Bilag 1-7

**Bilag 1 Markedsføring av Svanemerke-
tekstilvirksomheter**

Bilag 2 Tekstilkategorier

Bilag 3 Energi og CO₂-faktorer

Nortekstil

Hvordan forholde seg til ekstern leveranse av energi i form av damp eller varmtvann (fjernvarme). Hvilke krav skal stilles til dokumentasjon, og hvordan beregne CO₂. Bruken av ulike energibærere kan variere fra dag til dag, og vil være utenfor vaskeriets kontroll.

Kommentar Miljømerking:

Det er et riktig godt spørsmål. Nordisk Miljømerking er i gang med å etablere retningslinier, der blandt annet skal kigge på sådanne spørsmål. De når dog ikke å bli klar før vedtagelsen af dette kriteriedokument.

For dette kriteriedokument kommer derfor til å gælde at, man tager udgangspunkt i data fra energileverandøren baseret på det brændselsmixet hos denne. Det er i den sammenhæng i orden at benytte det foregående års brændselsmix til at bestemme energiforbrug og CO₂-udledning per leveret kg damp eller MJ fjernvarme. Ved behov for allokering benyttes energikvalitet.

Nortekstil

Det virker litt urimelig å bruke så mye som 385 g CO₂/kWh for elkraft. Man kan i prinsippet tenke seg perioder i Norge med så stort overskudd av kraft at det ikke er rom for økt eksport eller lagringskapasitet. Da vil det være stor miljøgevinst å bruke el-kjel i stedet for olje. Bruk av el-kjel vil gjerne være knyttet til tilfeldig kraft og lave priser, og vil derfor være aktuelt kun i perioder med overskudd av kraft. F. eks regner SFT 50 g pr kWh i sin klimakalkulator. Mener å ha sett en beregning på grunnlag av produksjon på det nordiske elkraftmarkedet et sted mellom 200 og 300 g pr. kWh.

Kommentar Miljømerking:

385 g/kWh kan umiddelbart synes højt for Norge, hvor man på grund af vandkraft har en meget lav CO₂-emission per produceret kWh. Imidlertid vil

efterspørgselsendringer for el i Norge ikke påvirke tilbuddet av vandkraft, da denne alene bestemmes af nedbør. En efterspørgselsændring på et norsk vaskeri vil påvirke produktionen på "de marginale" kraftværker, hvilket sandsynligvis vil være kraftværker baseret på kul og naturgas i f.eks. Danmark.

Nordisk Miljømerking er i gang med at etablere retningslinier, der blandt andet skal kigge på faktorer for el. De når dog ikke at blive klar før vedtagelsen af dette kriteriedokument.

For dette kriteriedokument er det altså 385 g/kWh, der kommer til at gælde, hvilket, der også er taget hensyn til ved fastsættelsen af vores kravniveau for energi og CO₂.

Nortekstil

Lista bør også inneholde tetthet for naturgass (kg/m³) og fyringsolje (kg/l), slik at vi får en standard bruk av disse faktorene. Det er også et problem at faktorer for tetthet og brennverdi for ulike brensler varierer mye etter hvilken kilde som brukes.

Kommentar Miljømerking:

CO₂-faktorer er lavet om, så de er per energienhed. Vi indsætter samtidig nogle standard densiteter for fyringsolie og naturgas som man kan anvende, hvis man ikke har mere specifikke data fra sin leverandør.

Teknologisk Institutt

Trolig behov for flere gasstyper – alle bør spesifiseres også (kWh/kg (også naturgass)). Energifaktor på 0,78 kWh/m³ må være feil.

Kommentar Miljømerking:

Vi takker for kommentaren. Faktoren på 0,78 kWh/m³ (skovflis) er rettet til 0,78 kWh/dm³. Anvendes der andre gastyper kan de tilføjes ved behov. Indtil nu har vi dog ikke set et behov herfor.

Bilag 4 Underleverandør rens

Bilag 5 Bilag for leverandører av vaskekjemikalie

Bilag 6 Bilag for leverandører av råvare som inngår i vaskekjemikalie

Bilag 7 Oversettelsesnøkkel for GHS

Andre kommentarer

Nortekstil

Rapportering: Det er viktig at rapporteringsperioder kan være fleksible, slik at man ikke blir låst til årsrapportering. Dersom man ligger i grenseland med kravene er det viktig at tiltak settes i verk, og at man blir målt på forholdene som gjelder etter at

tiltak er utført. Ved større endringer i utstyr og prosesser, er det også viktig å få en vurdering etter endringene.

Forbruksmengder basert på innkjøp i løpet av året, kan gi til dels store avvik fra reelt forbruk. Her er det viktig å vurdere dette opp mot lagerbeholdning. Dette kan gjelde f. eks. kjemikalier med lite forbruk, og der innkjøp kan foregå i større beholdere.

Kommentar Miljømerking:

Kravene må til stadighet overholdes mens man er svanemærket. Tiltag, der sker før Svanemærkning skal der naturligvis tages hensyn til ved vurderingen af om et vaskeri kan leve op til vores krav, så der ikke går ét år fra et tiltag er gennemført til man kan få Svanen.

Når man har licens er man forpligtet til at indrapportere større ændringer til Nordisk Miljømærkning. Så vil Nordisk Miljømærkning vurdere om der er behov for en supplerende opfølgning på overholdelse af krav ud over årsrapporteringen. Bemærk også, at der er krav om månedlig egenkontrol af kravoverholdelse på en række væsentlige parametre.

Hvis kemien skal vurderes over en kortere periode som følge af en ændring, så er det klart, at der samtidig må tages hensyn til lagerbeholdningen for ikke at give for store afvigelser. Regnet over et helt kalenderår forventer vi dog ikke de store udsving.

Vaskeridrift

Her foreslås det at det innføres krav på kjedenivå. Alle vaskeri-enheter i en kjede skal oppfylle kravene, men en kjede bør kunne belønnes dersom ett eller flere vaskerier i kjeden bruker bioenergi. Det enkelte vaskeri vil bli belønnet for overgang til bioenergi gjennom den vanlige lisensen.

Det vi tenker på er en kjede som legger forholdene til rette for at sine enkeltvaskerier skal bruke med bio-energi, bør belønnes. Dette insentivet bør i hvert fall gjelde når en kjede skal vurderes som svanemærket.

Vårt forslag er at dersom en kjede skal vurderes som svanemærket bør minimum 20% av energien til kjedene totalt komme fra ikke-fossile energikilder.

Kommentar Miljømerking:

Vi takker for forslaget, men vurderer det ikke realistisk i denne version af kriterierne. Vi har på et tidligt tidspunkt i vores arbejde besluttet, at det er hvert enkelt vaskeri, der må leve op til Svanens krav.

BILAG 1 - Høringsbrev (sendt ut i Norge)

Høring - forslag til revisjon av miljøkrav for svanemerking av tekstilservice

Forslag til nytt, revidert kriteriedokument for miljømerking av tekstilservice er nå publisert på Miljømerkings nettsider www.ecolabel.no. Der finner dere også bakgrunnsdokument, svarskjema og høringslister, samt et regneark til bruk beregning i forhold til kravene.

Forslagene til miljøkrav er utarbeidet av sekretariatene i Nordisk Miljømerking. Ta kontakt dersom dere ønsker å få tilsendt papirkopi av dokumentene.

Utover forslaget i sin helhet, gjør vi spesielt oppmerksom på at de viktigste endringer fra versjon 1 til høringsforslaget er:

- Tekstilservice var tidligere to kriterier; vaskerier og tøyhånduksruller
- Energikravene er skjerpet vesentlig
- Krav til vaskekjemikalier er endret til å omfatte alle produkter som kommer i kontakt med tekstilet (f.eks. impregneringsmidler)
- Innføring av krav til tekstildistribusjon (opplæring og innkjøp av nye kjøretøyer)
- Poengsystem som motiverer til ytterligere forbedringer utover våre obligatoriske krav til reduksjon av klim- og kjemikaliepåvirkning.

Vi vil gjerne ha kommentarer til de nye kriteriene. Kontaktperson i Norge er Eline Olsborg Hansen, og vi ber dere sende kommentarene til oss innen 15. mai per post eller epost til eoh@ecolabel.no.

En oversikt over høringsuttaalelsene som kommer inn, vil være tilgjengelig hos Miljømerking.

Med vennlig hilsen
Stiftelsen Miljømerking i Norge

Alvhild Hedstein
direktør